

10. Anàlisi de la cobertura informativa de la prostitució relacionada amb la immigració

En aquest capítol analitzarem la cobertura de la premsa sobre el fenomen de la prostitució lligat a la immigració. Tractarem d'abordar tots els aspectes que conformen aquesta situació conflictiva multidimensional. Per apropar-nos a una realitat tan estigmatitzada com amagada hem recorregut a estudis publicats¹ que han donat veu a les protagonistes del fenomen, les prostitutes, sense aquells probablement haguérem incorregut en els tòpics més simplificadors. Per abordar la descripció dels diversos conflictes que travessen la condició de les immigrants prostitutes també hem mantingut una extensa entrevista amb dos membres representants del col·lectiu LICIT, Línia d'Investigació i Cooperació amb Immigrants Treballadores Sexuals.

1. Descripció de la situació multidimensional del conflicte.

1.1. CONCEPCIONS DE LA PROSTITUCIÓ.

Tal com recull l'estudi d'Acsur-Las Segovias, el pensament feminista està polaritzat en dos enfocaments a partir dels quals s'aborda la prostitució. L'un considera la prostitució com una violència cap a la dona que deu ser eradicada. I l'altre considera més pragmàtica la seva regulació per garantir seguretat a les dones. D'aquests dos enfocaments es deriven 5 estratègies per abordar la prostitució.

Postura abolicionista: La prostitució és una violació dels Drets Humans i per tant no pot ser tolerada des del punt de vista social, moral i jurídic. Considera la prostitució com un atemptat contra la dignitat de la dona. Les prostitutes són víctimes d'un sistema legislatiu del que s'aprofiten els proxenetes.

¹ DE PAULA MADEIROS Regina, *Hablan las putas*, Ed. Virus, 2000, Barcelona.
Elena Bonelli; Fabiola Calvo; Irene López; Laura Oso; Marcela Ulloa. Informe "Tráfico e Inmigración de Mujeres en España. Colombianas y ecuatorianas en los servicios domésticos y sexuales". ACSUR Las Segovias, 2001, Madrid.

AAVV. Dossier de prensa de Proyecto Esperanza. 2002, Madrid.

Postura prohibicionista: Es basa en la repressió penal de l'exercici de la prostitució, castigant tant a qui l'exerceix com al client. Persecució policial i judicial.

Postura reglamentarista: Considera la prostitució com un mal moral inevitable, i per tant és necessari regular-la per evitar la clandestinitat en què es troba. L'Estat és qui controla i regula l'exercici.

Postura legalista: Considera la prostitució com una activitat laboral més, atorgant a les treballadores de la indústria del sexe els mateixos drets i la mateixa protecció social i jurídica que a la resta de treballadors. Proposa descriminalitzar-ne l'exercici per evitar l'explotació i la manca de protecció derivada de la clandestinitat.

Postura alternativa de Tranham Truong (professora de l'Institut d'Estudis Socials d'Holanda): Regulació cap a l'abolició. Regular la prostitució per enfortir la posició de les dones front a la violència que pateixen en l'exercici. Però la regulació ha de mantenir com a estratègia l'abolició de la prostitució mitjançant un canvi estructural molt més profund, que afecti tant a les esferes socials com a les econòmiques i jurídiques.

Front a aquestes postures teòriques la tendència de les legislacions a Occident ha sigut abolicionista, de tal forma que a la dona prostituta no se la criminalitza però no se li reconeixen els seus drets. La prostitució és un fenomen multidimensional que abraça àmbits tan variats que cap de les postures respon per si mateixa completament a les necessitats de les prostitutes, fent necessari un replantejament profund de l'estructura ideològica de les nostres societats front a aquesta realitat social.

Una de les representants de l'associació LICIT, Línia d'Investigació i Cooperació amb Immigrants Treballadores Sexuals, que entrevistarem per conèixer les seves aportacions a la descripció del conflicte, manté que l'ajuda que ofereix el Govern mitjançant les ONG són ajudes assistencialistes per protegir a la societat d'acollida —condons, salut, etc.—, però no ofereixen ajudes pensades en pal·liar les necessitats més bàsiques de les prostitutes.

1.2. DEFINICIONS DEL FENOMEN SOCIAL QUE ÉS LA PROSTITUCIÓ. ABORDATGE DELS DIFERENTS ASPECTES RELACIONATS.

L'antropòloga Regina de Paula Madeiros va realitzar un estudi etnogràfic sobre la prostitució del Barri Xinès de Barcelona anomenat "*Hablan las putas*". Tot i centrar-se en

un col·lectiu de prostitutes molt concret de l'Estat espanyol serveix com a mostra del fenomen de la prostitució en general. Les seves troballes són útils per comprendre el fenomen de la prostitució tenint en consideració la màxima quantitat de factors que hi estan relacionats:

1.2.1. El paper de la prostituta com a ésser pervers.

A partir de la concepció unitària de la sexualitat, els grups socials dominants, interessats en mantenir el seu *status*, utilitzen normes de comportament per a diferenciar als altres. Aquestes normes es sostenen en els discursos morals, religiosos, legals i clínics, que tracen, explícitament i implícitament, la trajectòria sexual esperada per als individus.²

L'establiment de normes obre la possibilitat de la desviació, amenaçant el grup dominant i provocant el desordre social. En la construcció del gènere, el lloc de la dona és passiu ("l'altre") i el de l'home és actiu ("norma"). Segons això, la dona prostituta ocupa un espai ambivalent perquè representa un comportament transgressor ocupant un lloc públic al carrer (actiu), mentre que, per altra part, està situada en allò passiu, per a servir a l'home-norma, i a la societat (minimitzant conflictes socials i econòmics). És, per tant, refusada i acceptada al mateix temps.³

Les pràctiques sexuals perverses serien, sota aquesta perspectiva, aquelles que tenen com a objectiu únic aconseguir el plaer. Les prostitutes formarien part de pràctiques que no busquen la procreació.

1.2.2- El paper de les prostitutes com a guardianes de la virtut dels honestos burgesos.

La societat occidental, la ideologia moralista i autoritària idealitza a la dona en la seva funció de procreadora, de dona-mare, diferent de la dona que es planteja el plaer sexual, dona-alegre. Es delimita la línia entre plaer i reproducció. Segons la normativa social, la sexualitat d'una dona deu ser desenvolupada sols mitjançant les pràctiques sexuals permeses. S'augmenta la distància entre dona-honesta i prostituta. Però la societat sí que justifica la necessitat biològica de l'home de buscar una vida sexual joiosa. Gràcies a les prostitutes els homes protegeixen a la dona "honesta" del perill del desfogament sexual. Aquesta protecció forma part del poder de l'home sobre la dona, mitjançant el control de la seva sexualitat.

² De Paula Madeiros Regina, *Hablan las putas*, Ed. Virus, 2000, Barcelona, p.15.

³ De Paula Madeiros. *Ibid.*, p.16.

1.2.3. Psicòloga del client

Les prostitutes, sense excepció, afirmen que són les psicòlogues dels homes. Consideren que els clients tenen una forma d'organització i de comprensió de la sexualitat que els causa molts problemes perquè no està en congruència amb les normes repressives establertes per la societat. Per tot això, és important saber sentir sense escoltar per a no involucrar-se en els seus problemes i fracassar en el treball.⁴ Podem afirmar que les prostitutes desenvolupen una tècnica que alguns professionals de la salut anomenen "escoltar-activament".

1.2.4. L'exercici de la prostitució (estudi realitzat per Acsur Las Segovias).

1- Els clubs

Els propietaris del club es cobren un percentatge. Un avantatge de treballar als clubs és que permeten la mobilitat, i les dones poden canviar de club en funció de la quantitat i qualitat del treball i el temps que ha tardat la policia en fer una agafada. Un dels majors inconvenients dels clubs són les agafades, perquè les prostitutes immigrants s'exposen a l'expulsió o a l'obertura d'un expedient policial que les impedirà regularitzar la seva situació jurídica en altres treballs.

Les dones tenen l'opció de viure als clubs si ho desitgen, la qual cosa ofereix molts avantatges econòmiques per a les immigrants així com comoditats (no han de llogar un habitatge ...). Però les condicions de treball i de vida són molt més dures: cert aïllament social, manca d'un espai propi, major control del amos del club que les exigeixen un fort ritme de treball (en especial a les que estan pagant un deute), manca d'autonomia, etc. . En la prostitució de club existeixen diverses modalitats: resident, simple treballadora o plaça. Aquesta última consisteix en una estança de tres setmanes al club en què la prostituta es compromet a treballar sense descans i a pagar al club uns 50 euros al dia. Les altres modalitats de treballadores solen pagar un 20% del servei al club. Tot i així les condicions laborals varien molt d'un club a un altre, però en general, segons l'estudi d'Acsur-Las Segovias, les dones se solen queixar del canvi de bioritme per treballar de nit, l'alimentació, l'ambient de treball carregat de fum i alcohol i la manca de llum natural. Per a les dones que treballen en clubs la prioritat és guanyar el màxim en el menor temps possible, per pagar el deute o simplement estalviar per muntar algun negoci.

⁴ De Paula Madeiros. op. cit., p.94.

2- Els pisos de contactes

Aquesta és la prostitució més invisibilitzada. Són pisos discrets gestionats per una persona on treballen de 3 a 20 dones, que sols acudeixen per treballar unes hores al dia. També es pot realitzar el sistema de places de tres setmanes. El client es posa en contacte amb el pis mitjançant els anuncis de premsa. En aquesta modalitat la prostituta paga al gerent del negoci un percentatge que sol ser més elevat que als clubs. Però ofereix major garanties de seguretat i autonomia en el treball. Es dona major discreció i manca d'agafades policials. També té els avantatges de treballar de dia, sense l'ambient dels clubs de fum i alcohol. L'alimentació depèn del que elles mateixes es cuinen i els horaris són molt més flexibles. Si bé és cert que algunes dones refusen treballar als pisos perquè els clients tenen fama de ser més viciosos i demanar serveis més sofisticats. Les dones que solen treballar als pisos solen estar més assentades, busquen millors condicions de treball a canvi de tenir menors guanys econòmics, i moltes compaginen aquest treball amb un altre.

3- El carrer

Les dones que treballen al carrer provenen de sectors amb menors recursos econòmics i dels països del Sud. Són també les més estigmatitzades socialment. Segons l'estudi d'Acsur-Las Segovias, en aquesta modalitat les dones solen començar a treballar com una activitat temporal, però donada la dificultat per aconseguir els papers o un altre treball, hi romanen més temps. L'estudi assegura que existeix una correlació directa entre els serveis domèstics i els serveis sexuals. Moltes dones deixen el treball domèstic per maltractaments o per excés de treball i prefereixen exercir la prostitució al carrer.

Segons l'estudi de Regina de Paula Madeiros, la prostitució del Barri del Raval de Barcelona es pot classificar en:

- prostituta de carrer
- prostituta del Camp del Barça
- prostituta de les Rambles
- prostituta de bar

Tots aquests quatre ambients són considerats de carrer perquè la prostituta no està vinculada als ambients tancats (pisos, cases de relaxació...). Segons aquest estudi, i contràriament al d'Acsur- Las Segovias, les prostitutes consideren millor

l'ambient obert que el tancat; més agradable i les prostitutes poden elegir el client. Les prostitutes que treballen per necessitat econòmica no poden elegir el client, però les que ho fan per altre motiu diferent de l'econòmic o que no depenen exclusivament d'aquest treball per sobreviure, fan una rígida selecció dels seus clients. També hi ha qui depèn econòmicament de la prostitució, però en tenir clients fixos, tenen certa estabilitat que les permet refusar als clients si ho desitgen.

Els horaris de treball varien segons cada dona: algunes tenen un horari fix que sol ser de 10h a 20h, altres treballen quan volen, i altres treballen sols quan necessiten diners.

1.2.5. Identitat de prostituta

La imatge de prostituta està relacionada amb l'ambient de treball. Les prostitutes fan una diferenciació entre l'espai de treball i l'espai privat. Algunes dones sols assumeixen la identitat de prostituta en el seu ambient de treball i no volen ser reconegudes com a prostitutes fora de l'ambient de treball. Se les sol anomenar *Belle de Jour*.

Segons les prostitutes de l'estudi de Paula Medeiros, el terme "puta" és més pejoratiu que "prostituta", però sols és una diferència lingüística i no semàntica. Pel contrari, per a les prostitutes de l'estudi d'Acsur-Las Segovias, prostitutes són elles, les professionals, i putes són les que tenen una vida sexual semblant a la de les prostitutes però sense cobrar, ho fan per plaer.

1.2.6. Ètica professional de les prostitutes de carrer

Encara que el carrer constitueix un espai lliure, en l'ambient de la prostitució hi ha unes normes de comportament. Les més destacades són: no quedar-se amb el marit d'una companya, no muntar escàndols, i guardar el secret professional. Tenen molta consideració pel veïnatge i fan tot el possible per no ser estigmatitzades i refusades.

1.2.7. Voluntat de treballar

Algunes prostitutes pensen que ningú, ni res (ni tan sols l'edat), les pot treure de la professió encara que existeixin institucions amb aquesta finalitat. Una prostituta sols deixa l'ofici quan ella vol i internament està convençuda. El final de la carrera es decideix individualment i en funció dels projectes personals. Altres afirmen que la prostituta està acostumada a la vida de barri (lladres, delinqüents...) i a mantenir-se de manera fàcil i

aquest és el motiu pel que no les interessa canviar de mode de vida, i pel que no funcionen els programes institucionals de reinserció que no proposen alternatives estructurals.

1.2.8. Definició de la prostitució segons les prostitutes

En el debat entre prostitutes per definir la prostitució algunes diuen que és una professió, una explotació, el resultat d'una societat masclista, o una vergonya... Però profunditzant en el debat es descobreix que l'eix central de la prostitució són els diners. Però aquests representen significats diversos segons la realitat de cadascuna: la supervivència; la realització professional; la llibertat de consum; la llibertat de trencar els vincles familiars; el consumisme sofisticat generant sentiments de superioritat; el poder de tenir persones submises; el poder de control sobre l'home (parella sentimental o marit), o el poder per equiparar gèneres (negociació amb el client).⁵

L'intercanvi de sexe per diners és un eix al voltant del qual giren les relacions de poder. Les prostitutes, tot i ser un dels col·lectius més marginats socialment, esdevenen indispensables perquè funcioni l'actual ordre social basat en la desigualtat i l'explotació. Les treballadores del sexe tenen consciència de la seva contribució a l'ordre social des de distints punts de vista:

- ideològic: desenvolupen el paper de corrompudes descarregant a la societat de tot sentiment de culpa;
- econòmic: hi ha tota una sèrie d'actors socials que viuen al voltant de les prostitutes, (propietaris de pisos, d'hostals, de clubs d'altern, venedors ambulants, etc.)
- de relacions socials: serveixen d'instrument de molts homes per descarregar les seves frustracions i que l'home mantingui la seva vida familiar sense alterar-la.

La morbositat dels diners fa possible suportar millor al tipus de client desagradable, que passa a tenir un valor positiu. També s'utilitzen estratègies com pensar amb persones i cossos que les atreuen. Tot i això les prostitutes fan tot el possible per economitza energia i temps amb els clients, així com per evitar el màxim contacte físic aconseguint sempre donar-li al client el plaer i la satisfacció psicològica que busca. Per tot això desenvolupen tècniques i coneixements sobre les pràctiques sexuals i la psicologia que les col·loca en un estat de poder sexual superior al client.

⁵ De Paula Madeiros, op. cit., p.76.

En acabar la feina procedeixen a tot un ritual de neteja i higiene, establint el límit de l'activitat professional i ordenant el seu univers sexual.

Un altre concepte de la prostitució

Ser prostituta, per a elles, té a veure amb la consciència professional, mentre que la qüestió dels diners té a veure amb les normes morals. Elles comenten que abans el món sexual femení (influït per la moral de l'Església) estava simplificat en dues imatges: la verge (honest) i la prostituta. Amb l'alliberament sexual desapareix aquesta polarització i el que marca la diferència són els diners, les que cobren i les que no. Quan apareixen els diners les dones canvien el seu lloc de verge pel de puta. Segons les prostitutes-informants d'aquest estudi, ara existeix un nou concepte que és la generació discoteca: la nova joventut busca en les discoteques satisfer els seus desigs, amb una varietat de companys sexuals, però no reben un pagament monetari sinó simbòlic. No hi ha vinculació afectiva ni econòmica. Les prostitutes-informants de Regina de Paula Madeiros consideren que aquestes joves ja són putes i sols les manca una consciència professional i creuen que la generació discoteca no cobra perquè no necessita diners o perquè no poden rebre'ls per una qüestió moral.

Tot i ser una posició molt discutible, en opinió de l'autora d'aquest capítol, perquè en particular nega la possibilitat de gaudir amb total llibertat de la sexualitat femenina, sense haver de pagar ni de cobrar, hem cregut interessant deixar constància de la seva existència. L'autora considera que les prostitutes amb aquest discurs estan perpetuant la imatge moralista segons la qual les dones han de ser sexualment passives, i mantenen la polarització verge-puta.

1.3. PROBLEMES DE LES PROSTITUTES

Els problemes de les prostitutes són vistos de forma diferent segons els estudis.

- a) La mateixa obra de Madeiros recull la percepció que en té el grup ESCO. Les professionals de l'ESCO, que preparen cursos de formació per a les prostitutes del Barri Xinès, afirmen que el major problema de les prostitutes és el seu marit, generalment egoista i violent. Com que les prostitutes guanyen suficients diners com per mantenir a un home, afirmen que aquest és com un macarró. La dona té el poder econòmic i l'home el poder físic. La dona que té el poder econòmic, a vegades controla la vida del seu marit. Es produeix una inversió dels rols

tradicionals i és l'home qui s'encarrega de la casa i depèn econòmicament de la dona, i està sotmès a la voluntat de la dona de donar-li els diners o no.

b) Alguns immigrants es casen i tenen fills amb prostitutes autòctones per aconseguir els papers, enganyant-les i jugant amb els seus sentiments.

c) Existeix una relació evident entre policia i prostitutes. Un problema per a les prostitutes són els policies que necessiten assentar la seva autoritat (especialment els policies novells al barri) i els demanen la documentació constantment o els registren els objectes personals. Per a les prostitutes immigrants això suposa un problema més greu perquè pot comportar l'expulsió.

d) La llei. A l'Estat espanyol la prostitució no es defineix legalment com a delictes, però tampoc és reconeguda com un treball social. Les prostitutes consideren que analitzar la prostitució com un cas policial i no interpersonal, és un discurs que pretén exercir un control moral i econòmic sobre la seva activitat. En 1995 un projecte de llei, que anava a votar-se al Congrés dels Diputats, proposava garantir el control sanitari de les prostitutes i el cobrament d'IVA equiparat a altres activitats de prestació de serveis. El proxenet es convertia en empresari, i les prostitutes passarien a estar vinculades al proxenetisme i perdrien la llibertat professional. Aquesta mesura fou totalment refusada pel col·lectiu de prostitutes.

e) El col·lectiu LICIT (Línia d'Investigació i Cooperació amb Immigrants Treballadores Sexuals) afegeix que el gran problema de les prostitutes sembla ser la marginació social. Les prostitutes del Barri Xinès es consideren més marginades que els altres col·lectius de marginats. Segons LICIT, *"Per a la prostituta és més dur l'estigma social que el treball en si, que el contacte amb els clients"*.

1.4. LA RELACIÓ IMMIGRANT-PROSTITUCIÓ

Segons l'estudi d'Acsur- Las Segovias, a Occident s'està produint una transformació de les estructures familiars tradicionals, la seva organització i funció social, l'estil de vida dels membres de la família i els seus usos del temps lliure (inserció de la dona al mercat de treball, repartiment de rols i de feines domèstiques, revalorització del temps lliure, relacions de gènere més equitatives...).

La migració femenina cap a l'Estat espanyol de treballadores domèstiques s'emmarca en aquest procés d'externalització a l'esfera mercantil dels serveis reproductius més desvalorats socialment (neteja, cura dels nens i gent gran, etc. ...).

Les dones fugen de la manca d'oportunitats que els ofereixen les seves societats d'origen i es dirigeixen cap a nous destins a Occident per incorporar-se en els sectors on es saben necessitades i buscades per un treball en augment en els serveis domèstics i els sexuals.

Esquemàticament:

Als Països del Nord hi ha una transformació de les estructures familiars.

Als països del Sud, una manca d'oportunitats i, en conseqüència, es produeix una migració als països del Nord per incorporar-se al sector de serveis reproductius i sexuals.

Un dels problemes clau que afecten a les dones immigrants a l'Estat espanyol és el del seu estatut jurídic i els instruments amb què compten per fer valer els seus drets. Aquesta situació d'irregularitat és més greu quan són dones prostitutes i traficades per xarxes d'immigració.

El tràfic internacional de dones és un fenomen d'una gran complexitat que té a veure amb:

Violació dels Drets Humans

Delinqüència organitzada

Polítiques d'immigració i asil

Desigualtats per raó de sexe

Pobresa

Desigualtats socioeconòmiques dins de cada país i entre els diferents països

El problema de les dones traficades s'ha de relacionar amb:

- El procés de globalització dels serveis reproductius i sexuals, per als que existeix una creixent demanda de dones immigrants en els països del sud d'Europa.
- Problemes globals que planteja la immigració en les nostres societats contemporànies i la tendència a tancar fronteres espanyoles i europees amb legislacions restrictives.
- L'escletxa entre Nord-Sur i la manca d'oportunitats de supervivència als països d'origen.

L'enfocament legislatiu ha de ser diferent depenent dels casos.

1- Hi ha dones que han sigut enganyades i coaccionades per les xarxes.

2- Hi ha dones que utilitzen les xarxes voluntàriament per entrar a l'Estat espanyol, coneixent el destí que les espera. Poden haver elegit aquests treballs de forma relativament autònoma com estratègia de supervivència a curt o llarg termini.

En aquest cas no es tracta de protegir a les dones front a les xarxes organitzades sinó pel que fa a:

- l'explotació i vulnerabilitat en què les situa la pròpia reglamentació de la immigració.
- les dificultats per regularitzar el seu treball i residència en l'Estat espanyol.
- així com la manca de protecció del treball domèstic i l'absència de reconeixement de la prostitució com un treball o com una activitat econòmica.

Aquestes dones pateixen una triple marginalitat:

- 1- immigració encoberta
- 2- economia submergida
- 3- prostitució al·legalitzada

Segons LICIT, la il·legalitat de la situació de les immigrants nouvingudes potencia el proxenitisme. Aquestes dones es troben en una situació irregular que no les permet aconseguir desenvolupar-se amb les necessitats més quotidianes com pugui ser llogar un pis, aconseguir informació, etc. Aquesta protecció la busquen en les xarxes.

1.5. ALGUNES DEFINICIONS

El tràfic de persones i la immigració no pot analitzar-se únicament des d'una perspectiva política de relacions estatals, sinó que s'han de considerar els drets fonamentals de les persones. Vegem alguns conceptes que són pertinents en aquest camp.

- Definició del concepte de tràfic de persones del Protocol de Nacions Unides de Palermo del 2000: El tràfic de persones és la captació, transport, trasllat, acollida o recepció de persones recurrent a l'amenaça, la força o altres formes de coacció, rapte, frau, engany, abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb fins d'explotació.

- Drets Humans: La convenció europea de Drets Humans (així com el Pacte Internacional sobre drets civils i polítics i la Convenció americana de Drets Humans) estableix que els estrangers poden valer-se de tots els drets i llibertats reconeguts a la Convenció. Aquests drets són:

- o dret a la llibertat i seguretat física de les persones;
- o dret a un procés equitatiu;
- o al respecte a la vida privada i familiar;
- o a la llibertat de pensament, consciència i religió;
- o a la llibertat d'expressió;
- o de reunió i associació; a no ser discriminat;
- o i dret a un recurs efectiu davant d'una autoritat nacional per la violació d'alguns dels drets reconeguts.

A més dels drets individuals: dret a la vida, prohibició de la tortura i de penes o tractes cruels, inhumans o degradants; prohibició de l'esclavatge, de la servitud i del treball forçat i obligatori; i el dret a la no retroactivitat de la llei penal.

El Parlament Europeu considera que el règim de prohibició de la prostitució i no regulació actual de la majoria dels estats membres afavoreix el mercat clandestí gestionat per la delinqüència organitzada.

El Codi Penal espanyol no castiga l'exercici de la prostitució, ni per a la persona que l'exerceix, ni per al client. Sols són tipificades aquestes activitats quan es refereixen a menors o incapacitats.

És necessari diferenciar:

- a) Tràfic il·legal de persones
 - o negoci per facilitar el trasllat de persones
 - o ajuda desinteressada: escriure una carta d'invitació, allotjament, ajuda econòmica, informar... La definició de tràfic que contempla el Regim Penal Espanyol és tan oberta i ambigua que aquestes ajudes desinteressades podrien ser qualificades com tràfic.
- b) Tracta de persones: la finalitat del tràfic és l'explotació de les persones.

Segons el col·lectiu de Barcelona LICIT, així com l'informe realitzat per ACSUR Las Segovias "*Tráfico e Inmigración de Mujeres en España*", la majoria de les dones que es prostitueixen a l'Estat espanyol han establert contacte per voluntat pròpia amb les xarxes per facilitar el trànsit de la societat d'origen a la d'acollida. L'engany més denunciat per les prostitutes no és l'activitat que hauran de desenvolupar sinó la suma que hauran de pagar, el deute de la prostituta amb els *passadors*.

En aquests casos (que semblen ser els majoritaris) es fa patent la dimensió que cobra la necessitat de la regulació de les immigrants així com el reconeixement de la prostitució com una activitat econòmica.

1.6. POSSIBLES SOLUCIONS

L'any 2002 es realitzaren unes jornades de sis dies sobre drets humans i treball sexual en què participaren diferents col·lectius que treballen diferents aspectes de la prostitució. Les jornades varen ser organitzades al Pati Llimona de Barcelona per l'associació LICIT i hi participaren dones de tot el món (Canadà, Amèrica Llatina, França, Itàlia...). Dels debats es tragueren algunes conclusions per millorar les condicions de les prostitutes:

1- Processos associatius i d'autoorganització:

- a- Facilitar l'autoorganització de les treballadores sexuals, potenciant l'autogestió. Fomentar l'autoocupació, ja que un dels problemes més importants és la dificultat de trobar una feina diferent a la prostitució, donat l'estigma sobre les dones immigrants, que en l'imaginari de la societat estan relacionades amb la prostitució. Es podrien crear tallers per a persones interessades en crear la seva pròpia cooperativa o empresa. Es podria crear una empresa o cooperativa de dones immigrants treballadores en clubs o pisos, per garantir bones condicions de treball a les dones que no volen deixar la professió.
- b- Mantenir relacions amb les associacions de suport, evitant l'assistencialisme i el paternalisme. A més, segons l'estudi d'Acsur-Las Segovias, es podria elaborar una guia amb les principals adreces d'organismes i institucions de recolzament a l'immigrant.
- c- Crear espais de difusió de les experiències associatives de les treballadores sexuals.
- d- L'estudi d'Acsur-Las Segovias afegeix una altra necessitat com és crear associacions de dones immigrants per dur endavant mesures concretes d'intervenció social per canalitzar d'una manera més organitzada els nous fluxos d'entrada:
 - informació i recolzament a les dones nouvingudes.
 - recolzar a les dones endeutades que no vulguin pagar el deute.
 - crear una bossa de treball, per les que vulguin treballs diferents a la prostitució.

- recolzament psicològic: els problemes que solen tenir són derivats de situacions de vulnerabilitat, inestabilitat emocional, desarrelament, dificultats derivades de desenvolupar un treball estigmatitzat socialment. Les dones que treballen al servei domèstic com a internes solen necessitar ajuda psicològica.
- fomentar l'empoderament de la dona, per no dependre de terceres persones i exigir unes condicions de treball acceptables.
- crear un banc de temps entre les dones immigrants.

2- Legislació sobre el treball sexual:

- a- Reconeixement legal i social de la prostitució com a treball.
- b- Drets socials i laborals per a les treballadores sexuals.
- c- Canvis en la Llei d'Estrangeria que garanteixin la possibilitat de residència legal i de treball per a les dones immigrants. No confondre "tracte" amb treball sexual. En aquest punt, l'estudi d'Acsur-Las Segovias afegeix que s'ha de realitzar un canvi legislatiu que elimini la dificultat per a les dones immigrants de convalidar els seus estudis, i per tant, de buscar un treball acord amb les seves qualificacions professionals.
- d- Que la legislació es realitzi tenint en compte els drets i la veu de les treballadores sexuals.
- e- Que es retallin les prerrogatives de la patronal. Les llicències que es concedeixen per muntar locals hauran de tenir en compte: permisos preferents per als locals autogestionats i cooperatives de treballadores sexuals; no concedir llicències als trusts ni a persones individuals que tinguin antecedents penals; no permetre que la patronal imposi el tipus de pràctiques sexuals o les condicions de tracte amb els clients.
- f- La legislació que s'elabori no haurà d'incloure: controls sanitaris obligatoris; registre oficial com prostitutes; impostos especials; zones exclusives d'exercici del treball sexual. Per facilitar aquests canvis legislatius l'estudi d'Acsur-Las Segovias destacava la necessitat d'elaborar un manifest i una campanya de conscienciació per influir en l'opinió pública i la sensibilitat política.

3- Per facilitar la convivència entre prostitutes:

- a- Organització autònoma de les treballadores sexuals
- b- Autoregulació dels conflictes interns

- c- Mediació i diàleg
- d- Obtenció de respecte social i reconeixement de la seva condició de treballadores

4- Pautes ètiques. Propostes per als mitjans de comunicació per millorar el tracte dels mitjans de comunicació en les informacions sobre treballadores sexuals, i per mantenir una ètica d'investigació en els estudis sobre treball sexual:

- Es recomana defensar el dret a la autoimatge de les treballadores sexuals.
- Desenvolupar un Codi Deontològic referent a les treballadores sexuals.
- Investigar problemes significatius per a potenciar la transformació de la realitat social.
- Donar veu a les persones investigades.
- Desenvolupar les propostes d'investigació que demanen les treballadores sexuals i incloure-les en els equips com expertes.
- Utilitzar les investigacions com a eines per realitzar una feina educativa amb la societat.
- Crear un observatori per analitzar i dur endavant un seguiment dels temes relacionats amb el treball sexual.
- Desenvolupar xarxes d'informació transversal que puguin contrarestar les informacions distorsionades que es donen sobre aquests temes.

A més de totes aquestes mesures proposades al Congrés Internacional de treballadores sexuals del 2002, l'estudi d'Acsur-Las Segovias, que va crear un grup de discussió entre dones i diferents actors socials relacionats amb la prostitució, va destacar altres propostes d'interès per millorar les condicions de vida d'aquestes dones.

Existeixen problemes que poden ser afrontats per ONG, l'administració local o autonòmica a partir de projectes d'intervenció social més puntuals. Per dur endavant aquestes mesures és necessari conèixer bé les característiques i diferències dins d'aquest sector. Segons l'estudi, el sector es pot delimitar en 3 grups amb trets generals característics:

a- Dones nouvingudes: es troben aïllades de la xarxa social immigrant. No disposen de la informació bàsica per desenvolupar-se en la vida quotidiana per aconseguir assistència mèdica, per fer compres, regularització jurídica...Solen recórrer a advocats i metges privats i solen comprar als venedors ambulants que recorren els clubs.

b- Dones immigrants ja instal·lades. Tenen la documentació en regla i coneixen les organitzacions d'ajuda a l'immigrant. Solen tenir intenció de romandre a Espanya a llarg termini i dur a la família.

c- Població flotant: dones que treballen en clubs o pisos per tot l'Estat, viatjant. Poden dur anys a l'Estat, però no estan assentades a cap lloc.

Altres propostes d'intervenció de l'estudi:

1- Crear espais de trobada per a les dones que fan el carrer, per descansar o intercanviar informació.

2- Elaborar un periòdic amb les necessitats informatives de les dones que generi entre elles un cercle de comunicació que multipliqui els seus recursos disponibles, generant l'empoderament.

3- Major coordinació institucional, per entendre diverses necessitats de les dones (jurídiques, sanitàries...). La manca de coordinació entre institucions genera confusió i desconfiança respecte a l'ajuda que es pretén prestar.

4- Campanyes de sensibilització en els països d'origen, per conèixer les condicions reals del treball de la prostitució, per combatre el tràfic i l'explotació de les dones.

5- Sensibilitzar a la població en general i mobilitzar els recursos polítics necessaris perquè es compleixi la llei, permetent a les dones un descans cada tres hores de treball, al servei domèstic.

6- Crear una cooperativa de dones que treballen en els servei domèstic, per regular les condicions laborals i per buscar noves alternatives d'inserció laboral en altres sectors.

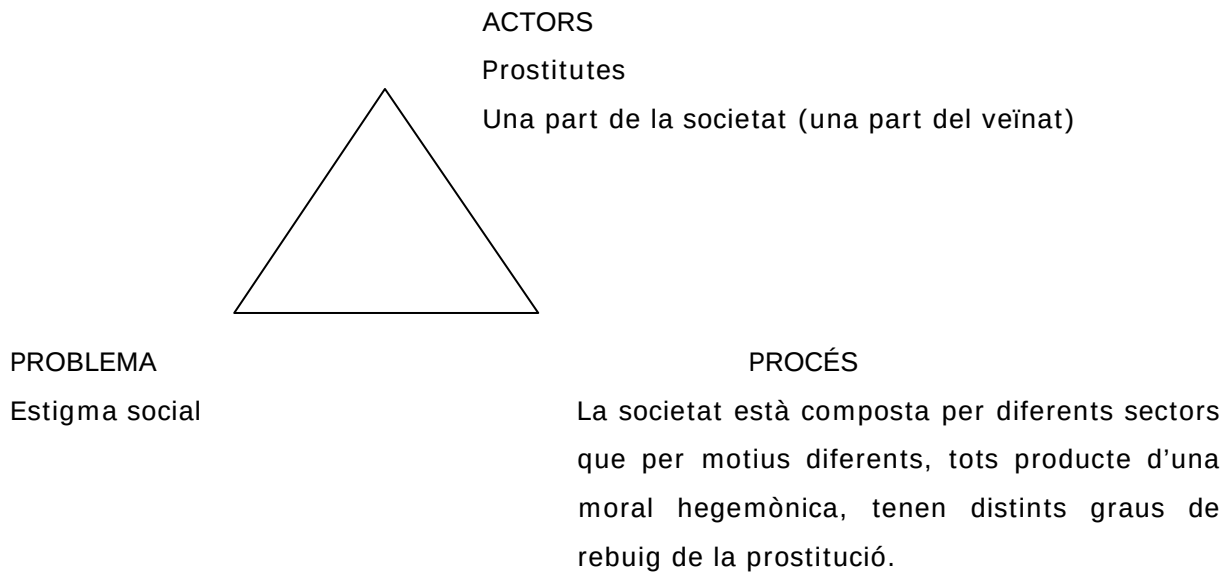
7- Difondre una campanya informativa sobre els drets de les dones, i evitar l'automarginació i l'estigmatització generalitzada cap a la dona prostituta.

Per evitar el treball sexual i domèstic haurien de dur-se endavant accions amb altres actors socials com el sector empresarial.

1.7. SITUACIÓ DE CONFLICTE ESQUEMATITZADA AMB TRIANGLES ACTOR/PROBLEMA/PROCÉS

El que hem vist fins ara mostra les múltiples dimensions de la situació de les prostitutes immigrants. Intentarem esquematitzar en triangles conflictuals (Actor/Problema/Procés), aquest entramat, aïllant els diversos conflictes en què es troben immerses.

1r triangle

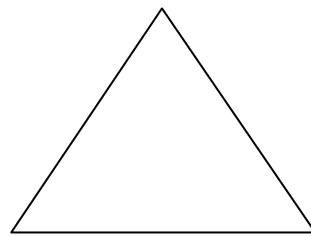
Per por que es tregui a la llum la seva condició d'immigrants, irregulars i prostitutes, moltes d'aquestes dones posen en funcionament un mecanisme d'automarginació que les impedeix reivindicar els seus drets. Es produeix un limitat accés als serveis socials i de salut, segons l'informe d'Acsur- Las Segovias. Segons aquesta associació, la seva major preocupació és la salut psicològica, moltes es queixen de depressió. A més de l'estigmatització de l'activitat que exerceixen que les genera un sentiment de culpa, els aspectes que més les influeixen són:

- trencament dels llaços afectius amb el país d'origen i el xoc cultural,
- condició laboral inestable econòmica i temporalment,
- aquestes dones duen doble o triple vida: al carrer són prostitutes, al seu lloc de residència dones corrents i per als familiars dones puixants amb la capacitat de sostenir les càrregues econòmiques de la família.

2n triangle

Algunes dones estan confrontades als proxenetes que les exploten. La condició d'immigrants sense papers d'algunes prostitutes provoca la clandestinitat i la necessitat d'una ajuda (passaport, residències que no es poden adquirir sense papers...) que és

demanada als proxenetes. També existeixen les xarxes que enganyen, exploten i maltracten a els prostitutes.

ACTORS

Prostitutes

Proxenetes

PROBLEMA

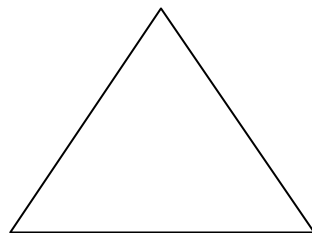
Explotació econòmica

PROCÉS

Les dones cauen o entren en la xarxa d'explotació sexual i hi romanen o volen marxar.

3r triangle

La manca d'una legislació adequada i la manca d'una educació sanitària dels clients provoca que en determinades ocasions les prostitutes siguin víctimes d'abusos per part dels clients, i que elles hagin de desenvolupar el paper d'educadores socials.

ACTORS

Prostitutes

Alguns clients

PROBLEMA

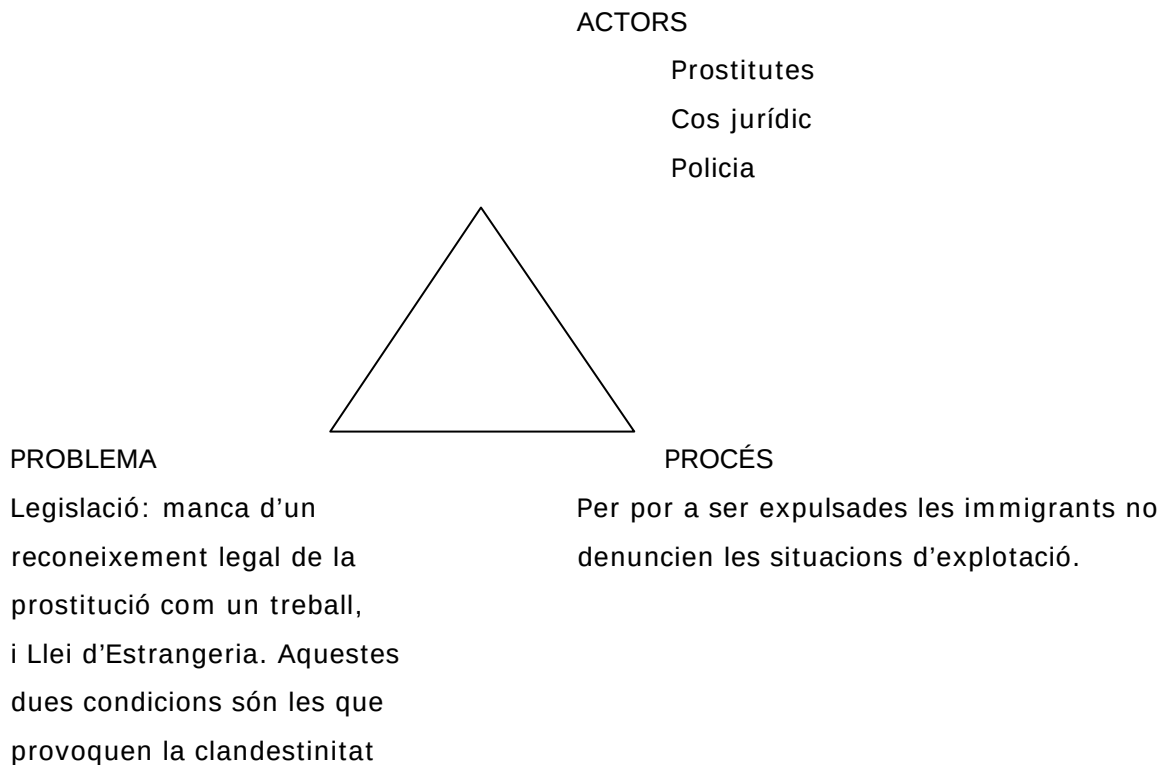
Abusos per part dels clients, riscos sanitaris provocats per la insistència dels clients de no utilitzar preservatius.

PROCÉS

La relació client-prostituta és una relació de poder tot i que hi ha un contracte verbal. Un té un producte a vendre, i l'altre té el poder econòmic, que el pot fer creure's en el dret d'exigir certes pràctiques sexuals o, en alguns extrems, d'utilitzar la violència.

Podríem també descriure un nivell de confrontació entre la prostituta i tots els clients, sota la perspectiva abolicionista, per la utilització de la dona com a objecte. Segons aquest prisma, el problema seria la concepció del cos de la dona com a un objecte, i el procés seria la història i la societat patriarcal que ha permès l'explotació de la dona a molts nivells, no sols el sexual.

4t triangle

La Llei d'Estrangeria permet a les víctimes que col·laborin amb la Justícia per desarticular xarxes ser considerades com a víctimes i aconseguir la llibertat. El projecte *Esperança*, a càrrec de la Congregació de Religioses Adoratrius desenvolupa un programa d'acollida integral per a dones víctimes de tràfic d'éssers humans amb fins d'explotació. *Esperança* considera que les víctimes del tràfic de persones reben un tracte contradictori per part de la llei de l'Estat espanyol. "Per una part se les arresta per la seva situació il·legal a Espanya, sense tenir en consideració la seva situació de víctimes d'explotació i sols quan col·laboren amb la justícia se'ls dona el tracte de víctimes i són posades en llibertat", afirmen.

La Llei de Protecció a Testimonis, tot i ser positiva en intencions no és gaire utilitzada per les prostitutes. Un dels motius que denuncia LICIT és la manca d'una estructura

institucional que pugui garantir l'acollida integral (allotjament segur, assistència psicològica, mèdica, jurídica i social a les dones que denuncien ser víctimes d'una xarxa. És donen casos de discriminació a les prostitutes en les cases d'acollida a dones maltractades).

2. Corpus de la investigació

La prostitució és un fenomen atemporal que és notícia esporàdicament, quan es desarticula alguna xarxa d'explotació sexual, quan tenen lloc fets macabres, sensacionalistes i delictius, quan s'obri algun club i genera reaccions en el veïnat, o amb menys freqüència quan es planteja el debat polític sobre la seva legalització. Dins del macro període delimitat en aquesta obra, on entren totes les investigacions (d'octubre de 1999 a juliol del 2002), sols en alguna ocasió trobem reportatges en profunditat que solen aparèixer per donar xifres i estadístiques.

Donat que en el cas de l'anàlisi de la cobertura de prostitució no ens centrem en cap esdeveniment concret, hem escollit una doble mostra —una part aleatòria i una part semialeatòria escollint les peces per afinitat temàtica. Ho explicarem més en detall a l'apartat corresponent.

3. Objectius, hipòtesis i metodologia d'anàlisi

3.1. OBJECTIUS

Com a la resta d'estudis d'aquesta investigació els objectius són:

- 1- Analitzar si la cobertura informativa abraça el conflicte amb tota la seva complexitat tant pel que fa als actors, com als problemes o al procés. Com es descriu el problema i les solucions que es plantegen a la situació de conflicte. Comparar el tractament de les diferents publicacions i establir el discurs dominant.
- 2- Estudiar si la informació respecta les recomanacions del Manual d'Estil periodístic per al tractament de les minories ètniques.

- 3- Estudiar si el discurs desplegat pels mitjans de comunicació sobre la situació de conflicte reforça el racisme i la discriminació existents.

En aquest cas particular afegim un altre objectiu:

- 4- Analitzar si el paper dels mitjans de comunicació afavoreixen la integració de les prostitutes en la societat, o si les estigmatitza.

3.2. HIPÒTESIS

1- Les informacions sobre prostitució en les quals apareixen immigrants, excepte les del debat polític sobre regulació, no solen recollir la veu de les prostitutes i, quan ho fan, les declaracions se circumscriuen als aspectes més victimitzants (rapte, esclavatge, engany i sobreexplotació).

2- S'incorre en la generalització tractant les dones immigrants prostitutes com un tot homogeni.

Volem veure si als diaris es manifesten les diferències entre les dones que vénen de l'Àfrica, dels països de l'Est o de l'Amèrica Llatina, i les diferències i especificitats que puguin existir dins d'aquests col·lectius.

3- La situació de les prostitutes és tractada des d'una òptica legal, amb menyspreu de la dimensió humana i psicològica.

La situació de conflicte seria tractada de forma reduccionista només sota el prisma de la llei.

4- A les informacions sobre delictes hi ha una acceptació implícita de la llei d'Estrangeria.

5- Les informacions predominants són sobre desarticulacions de xarxes, i aquí les fonts predominants són policials.

Es tracta de veure en part si la major part de les fonts consultades són policials.

6- Els proxenetes gairebé mai tenen veu en les informacions, encara que sí que solen aparèixer quan són empresaris.

7- Sovint l'oposició de veïns als prostíbuls es presenta com a general de tot el veïnat. Els no oposats resten invisibles.

8- Les informacions solen tractar la prostitució sense plantejar solucions ni entrar en les causes, més enllà de l'existència de xarxes.

9- Alguns titulars són sensacionalistes i alarmants.

10- Gairebé mai s'anuncia quin serà el desenvolupament de la situació de conflicte pel que fa a aquestes dones, afectades per la desarticulació de la xarxa o el tancament del club.

11- La prostitució no es descriu com un servei sexual del que fa ús un sector de la societat. Els clients gairebé mai apareixen com actors.

El client és l'actor menys present i les informacions no plantegen la seva responsabilitat en la situació de conflicte.

3.3. JUSTIFICACIÓ DE LA MOSTRA

Per tenir una mostra representativa de les informacions aparegudes a premsa que tractaren el tema de la prostitució, en primer lloc vam fer una revisió superficial de les peces aparegudes al període que comprèn aquest estudi. Vam comprovar que la prostitució solia ser tractada al voltant de tres eixos temàtics: xarxes d'explotació sexual desarticulades, polèmica sorgida amb l'anunciació pública de l'obertura d'algun prostíbul

i, debat polític sobre una possible regulació del treball sexual. Per tant, vam tenir en compte aquests tres temes per fer una tria de les peces periodístiques a analitzar.

De cada diari (*El País*, *La Vanguardia*, *El Periódico* i *l'Avui*) vam escollir al menys tres articles de cada tema, amb una data aleatòria dins del període d'estudi. Tot i així, vam prendre dues dates significatives en les quals apareixen informacions als quatre diaris: una és el 15 de febrer del 2002, quan al Parlament de Catalunya aprovà impulsar la regulació de la prostitució, i l'altra és el 26 de juny del 2002, data en què la policia va fer una batuda al prostíbul Riviera de Castelldefels. Així, al comparar el tractament d'un mateix esdeveniment als quatre diaris, es podria detectar més fàcilment eventuais mancances.

Per fer més representativa la mostra, vam triar també tots els articles apareguts durant tres setmanes que tractaren el tema de la prostitució. Escollirem tres setmanes amb certa aleatorietat i situades entres les dues dates de referència abans citades: la primera de març, la segona d'abril i la tercera de maig del 2002, és a dir, vam analitzar les setmanes del 4 al 10 de març; del 15 al 21 d'abril i del 20 al 26 de maig.

Les peces trobades i analitzades corresponen a les següents dates:

<i>El País</i>	<i>La Vanguardia</i>	<i>El Periódico</i>	<i>L'Avui</i>
	12/07/00	03/01/01	
		22/02/01	
	12/05/01		12/05/01
15/06/01	18/06/01		
25/06/01			14/09/01
12/07/01	12/10/01	14/10/01	12/10/01
		21/10/01	29/10/01
05/09/01			
	23/01/02	18/01/02	
26/11/01	31/01/02		
15/02/02 (debat)	15/02/02 18/02/02 28/02/02	15/02/02	15/02/02
01/03/02	16/04/02	03/03/02	28/02/02
			05/03/02
	21/05/02	18/05/02	06/03/02
26/06/02	26/06/02	26/06/02	26/06/02
	15/07/02	11/07/02	
14/08/02	17/07/02		03/07/02

3.4. INSTRUMENT D'ANÀLISI: FITXA I EXPLICACIÓ

Per analitzar les peces informatives seleccionades el primer pas era procedir a un buidat dels continguts. Per fer-ho vam dissenyar una fitxa model que inclogués les preguntes necessàries per respondre a les nostres hipòtesis.

En primer lloc respondríem a la fitxa tècnica.

Publicació	
Data	
Secció	
Autor	

Avantítol	
TÍTOL	
Subtítol	

Vam analitzar quins eren els actors principals a cada informació, és a dir, a quines persones o col·lectius se les donava més rellevància, i amb quines paraules se les descrivia, i quins eren presentats com secundaris, o amb una escassa referència. En els casos que vam considerar pertinents constatarem si les valoracions que es feien tenien caràcter positiu o negatiu. Dels actors que apareixien analitzarem quines accions se'ls atribuïen directa o indirectament i com eren descrites aquestes accions. Així mateix vam analitzar a quins actor se'ls donava veu i amb quines connotacions, segons el verb que introduïa la cita. En alguns casos vam afegir l'aportació que la cita comportava si ho vam considerar rellevant.

Per analitzar si el conflicte és tractat amb tota la seva complexitat era necessari constatar si algun actor del conflicte és ignorat i si ho era a la major part d'informacions.

ACTORS		
Quins són els actors que es presenten?		
[Principals]		
ACTOR	PRESENTACIÓ	VALORACIÓ

ACTORS		
Actor 1	presentació 1	Valoració 1
Actor 2	presentació 2	Valoració 2
Actor 3	presentació 3	Valoració 3
[Secundaris]		
ACTOR	PRESENTACIÓ	VALORACIÓ
Actor 1	presentació 1	Valoració 1
Actor 2	presentació 2	Valoració 2
Actor 3	presentació 2	Valoració 3
Manquen actors necessaris per l'explicació del conflicte?		
- Actor 1 - Actor 2 - Actor 3		
Quines accions s'adjudiquen als actors?		
ACTOR	ACCIONS	VALORACIÓ
Actor 1	presentació 1	Valoració 1
Actor 2	presentació 2	Valoració 2
Actor 3	presentació 3	Valoració 3
De qui són les declaracions que reproduïx el diari? Quina és la seva aportació en el conflicte?		
ACTOR	ACTOR 1	
APORTACIÓ	Aportació 1	
DECLARACIÓ	Verb introducció 1: Declaració 1:	
ACTOR	ACTOR 2	
APORTACIÓ	Aportació 2	
DECLARACIÓ	Verb introducció 2: Declaració 2:	

Per desmembrar quin era el problema que s'identificava a cada peça vam considerar necessari separar el conflicte, la gènesi del conflicte que identificava la informació i les tesis dels diferents actors.

PROBLEMA
Com s'identifica el problema en l'article?
[Gènesi]

PROBLEMA	
[Conflicte]	
Com s'expliquen les tesis dels diferents actors?	
ACTOR	TESIS
Actor 1	[Forma d'explicació] Tesis 1 [Forma d'explicació] Tesis 2 [Forma d'explicació] Tesis 3
Actor 2	[Forma d'explicació] Tesis 1 [Forma d'explicació] Tesis 2 [Forma d'explicació] Tesis 3
Actor 3	[Forma d'explicació] Tesis 1 [Forma d'explicació] Tesis 2 [Forma d'explicació] Tesis 3

Per últim, unes preguntes concretes ens ajudarien a valorar si el conflicte havia sigut descrit reflectint tota la seva complexitat i incloent-hi tots els factors relacionats.

PROCÉS
Quines fonts fa servir el diari en la cobertura del conflicte?
- Font 1 - Font 2 - Font 3
Quines solucions es plantegen al problema?
S'informa sobre la resolució del conflicte?
S'informa sobre la situació en què es troben els diferents actors després de la resolució del conflicte?
Es descriuen els articles de la Llei d'Estrangeria i de la Llei Orgànica de Protecció de Testimonis que afecta directament a alguns actors?

4. Resultats

Veiem a continuació en quina mesura les hipòtesis s'han confirmat. La primera tenia la següent formulació:

1- Les informacions sobre prostitució en les quals apareixen immigrants, excepte les del debat polític sobre regulació, no solen recollir la veu de les prostitutes i, quan ho fan, les declaracions es circumscriuen als aspectes més victimitzants (rapte, esclavatge, engany i sobreexplotació).

Hem comprovat que la veu de les prostitutes sol estar silenciada i, quan apareix, compta amb molt poc espai, per la qual cosa, només excepcionalment, s'hi parla de la complexitat de les seves vivències i necessitats. La idea dominant que transmeten els mitjans de comunicació sobre les dones immigrants és que es tracta de dones víctimes enganyades per xarxes mafioses criminals que cal desmantellar amb l'acció policial.

El País

En *El País* diari s'emfasitza la condició de víctimes. En un avantítol, s'hi llegeix:

“La red de trata de blancas obligaba a las extranjeras a prostituirse y entregar 50.000 pesetas al día”. (15.06.01)

I, també, dos mesos després:

“Las mafias funcionan de distinta manera según el lugar de origen. En África subsahariana y en Latinoamérica, la mayoría de las chicas son captadas por otras prostitutas. A las mujeres africanas las atemorizan con ritos de vudú y con amenazas a sus familias. En los países del Este la captación se hace en discotecas. Los mafiosos les prometen un trabajo, por ejemplo, de camarera en España. Cuando llegan a Madrid las encierran en un piso. Allí las violan, las tienen sin comer durante dos semanas y les dan palizas hasta que aceptan prostituirse en la Casa de Campo o en clubes de alterne de la región”. (14.08.01)

Alguns cops les prostitutes no tenen veu directament, però s'hi reproduïxen les declaracions han fet a comissaria o davant del jutge:

“Los juzgados números 12, 14, 16 y 18 de Madrid, donde constan algunos de los testimonios más escalofriantes de las víctimas de la red y que lograron huir. Por ejemplo, una inmigrante relató que recientemente vio cómo una compañera moría asfixiada (...) Otra contó que (...) Uno de los testimonios más desgarradores consta en el juzgado número 18, donde tres jóvenes rumanas declararon que los mafiosos les habían amenazado”. (15.06.01)

“Frases como «al llevarnos en coche pasamos por un río», «creo que vi un cartel que ponía Zaragoza» o «el bar tiene luces de neón rojas» son las que llevaron a los agentes a descubrir dónde estaban los clubes donde las mujeres eran explotadas”. (14.08.01)

Ocasionalment, s'hi parla d'altres problemes que les prostitutes identifiquen; això sol donar-se en notícies que tracten el debat sobre la regulació de la prostitució:

“... estas mujeres eran muy conscientes del estigma social que supone su profesión, «no sólo para las trabajadoras, sino para sus familiares, sus novios o maridos, sus amigos e incluso sus clientes», declaró Doezeema [La qual és definida de la següent manera: “Esta investigadora es integrante de la organización Rode Draad, el sindicato holandés de las trabajadoras del sexo. La ex prostituta...”]. (...) En lo que casi todas las ponentes estaban de acuerdo es en la necesidad de considerar la prostitución como un trabajo, y a las meretrices como empleadas, por cuenta propia o ajena. Para el discurso «radicalmente feminista» de Doezeema y Corso, es la mejor manera de garantizar su independencia, su fuerza a la hora de enfrentarse a los clientes y negociar con ellos, y su capacidad para entrar o salir del negocio voluntariamente, garantizando sus derechos laborales, sanitarios y, cuando llegue la hora, su jubilación”. (25.06.01)

“ERC, impulsó la moción. Presentó un texto mucho más ambicioso- que incluía

programas sociales de apoyo a las prostitutas como servicio nocturno de guardería y acceso a viviendas de protección oficial- pero en pos del consenso retiró el texto y pactó con todos los grupos una moción...”(15.02.02)

Al debat parlamentari del 15 de febrer del 2002 sobre la regulació de la prostitució, tota l'aparició d'una veu que representés els interessos de les prostitutes va ser la següent:

“Margarita Carreras, prostituta, (...) y María Luisa Sánchez, representante de la organización LICIT, mostraron su indignación al finalizar el pleno: «El discurso y la hipocresía de las representantes de CiU y el PP nos han ofendido». (...) «Me han ofendido porque nosotros no *pegamos* nada, suelen ser los clientes los que tienen problemas», aseguró Margarita Carreras. La portavoz de LICIT fue más lejos: «Si quieren arreglar esto, que se impulse una campaña para las amas de casa porque la mayoría de los clientes son casados y no quieren usar preservativos». Margarita Carreras no ocultó su escepticismo ante la moción: «Parece que (los diputados) han descubierto que somos personas, pero lo primero que deberían hacer es preguntarnos a nosotras». (...) entre tantos diputados se sentía como «un animal en el zoo»: « Me conformo con que me respeten como persona, que cuando pase por un sitio la gente no se aparte; es sencillo y sale gratis»”.

La peça ens informa d'altres punts de vista de la problemàtica molt més propers a les pròpies prostitutes, però que tampoc presenten molts arguments i explicacions que ajudin a comprendre millor totes les dimensions de la prostitució.

En algunes informacions, s'aprofundeix un mica en les causes que porten algunes dones a prostituir-se sense ser víctimes de cap xarxa, però les tesis solen pertànyer a experts i no a prostitutes:

“Ninguno de los asistentes olvidó que existen redes y mafias que explotan a las mujeres y a los niños, pero insistieron en que para muchas, la prostitución es sólo un trabajo”. (...) “La profesora de la Universidad de Amiens, Gail Petherson, afirmó: «En muchos países asiáticos, las muchachas que trabajan en el sexo son el principal soporte económico de su familia, cuando no el único. ¿Por qué no pueden estar orgullosas de ello? (...) En algunos casos el trabajo sexual de las menores, para ellas puede ser una manera de escapar a un matrimonio impuesto, por ejemplo»” (...) “Ignasi Pons destacó otro aspecto en la situación de las mujeres que han hecho de la prostitución un trabajo al hablar de la “voluntariedad en el ejercicio” «no hay que tener en cuenta sólo que empiecen voluntariamente a trabajar, sino la voluntad de permanencia»”. (25.06.01)

La Vanguardia

Se sol identificar prostituta amb víctima de les xarxes d'explotació sexual:

“Cuatro millones de mujeres son víctimas del tráfico sexual cada año en el mundo”; “Medio millón de víctimas son introducidas al año en la Unión Europea, y el 70% procede de Europa del Este. La mayoría son jóvenes secuestradas o compradas en campos de refugiados, que son enviadas a ciudades alemanas,

italianas, belgas o francesas, y son violadas y maltratadas como preparación para la prostitución". (18.06.01)

En les informacions recollides no se sol donar veu a les prostitutes:

"Entre el público presente había algunas prostitutas que reclamaban una normativa mucho más liberal que la que ha presentado el Ejecutivo. (...) El gobierno alemán presenta un proyecto de ley que permitirá a las prostitutas cobrar el paro y acogerse a la Seguridad Social. (...) El borrador intenta favorecer al máximo a las prostitutas". (12.05.01)

En la informació, la veu de les prostitutes que demanen una normativa més liberal hauria de tenir espai per exposar les seves tesis —ja que sabem que no estan d'acord amb la nova normativa—, però no ens informa de quins són els aspectes d'interès per a les prostitutes.

A la informació del 15 de febrer del 2002 sobre el debat parlamentari per a la regulació de la prostitució, l'espai que s'hi va donar a una veu que representés els interessos de les prostitutes va ser el següent:

"... representantes del colectivo que asistieron al debate parlamentario y que aseguraron no sentirse representadas en la iniciativa aprobada. Según Margarita Carreras, una de las asistentes, «nadie nos ha preguntado lo que queremos y se nos ha tratado como siempre», tras lo que reclamó «respeto» a la comisión interdepartamental que deberá estudiar la prostitución en Cataluña. María Luisa Sánchez, representante de la organización LICIT, lamentó la «ignorancia» que aseguró detectar en el debate mantenido en la Cámara, ya que «hay estudios que revelan que los índices más bajos» de enfermedades de transmisión sexual «los tienen las trabajadoras sexuales». Sánchez advirtió también que «gran cantidad de gente está trabajando en esto libremente» y reclamó «que se las respete»".

Sí que s'hi presenten altres dimensions del conflicte, però sense gaire espai per poder ser argumentades amb profunditat.

El Periódico

Algun cop s'hi poden trobar informacions que mostren altres modalitats de prostitució on la dona té més autonomia que les que són explotades per les xarxes: "En els clubs més moderns, les prostitutes pacten directament el servei amb el client, cobren el seu caixet i només paguen a la direcció del club el lloguer d'una habitació". (26.05.02)

També s'hi mostren altres aspectes de la prostitució: "Als locals de cites o barres americanes «la dona exerceix de psicòleg» —segons els empresaris— i cobra comissió per les copes". (22.02.01)

L'espai que es va donar a la veu que representava els interessos de les prostitutes no va ser suficient per aprofundir en les solucions que elles proposen:

“... les tres representants del col·lectiu presents al debat parlamentari, que van dir que no se sentien representades en el text aprovat. «Ningú ens ha preguntat què volem», va dir Margarita Carreras, una de les assistents. María Luisa Sánchez, membre de LICIT (entitat que ajuda les immigrants que es prostitueixen), va lamentar la «ignorància» que va detectar a la Cambra i va afegir: «Un diputat amb pantalons és una cosa i sense pantalons n'és una altra. El mateix passa amb un metge i un policia, i tots passen pels treballadors sexuals»”.

L'Avui

Gairebé sempre es defineixen les prostitutes com a víctimes de les xarxes d'explotació:

“120.000 dones de països de l'Europa central i oriental han estat portades per la força i amb enganys a l'Europa occidental per ser obligades a exercir la prostitució”. (14.09.01)

Al debat Parlamentari del 15 de febrer del 2002 per una possible regulació de la prostitució, l'Avui va donar espai a la veu del col·lectiu de cooperació amb prostitutes immigrants LICIT, però, tot i que en presenta una idea interessant, no s'hi reflecteixen les solucions i necessitats que elles plantegen.

“A la sessió parlamentària hi van assistir diverses representants de l'associació LICIT que van expressar primer, la seva desil·lusió per no haver estat consultades, i, en segon lloc, la seva por perquè el govern català es limiti a regularitzar l'activitat de les empreses o clubs i s'oblidi de garantir els drets de les treballadores sexuals. «Aprovant els locals s'està al costat dels empresaris, i, per tant, aproven el proxenetisme», va opinar Margarita Carrera, membre de LICIT que des de fa vint anys es dedica a la prostitució. Les prostitutes, va dir una portaveu de LICIT, el primer que volen és respecte i, després, que és regularitzi la seva situació”.

I, en un breu sota la notícia que es titulava “Un diputat amb pantalons és una cosa i, sense, una altra”, s'hi llegia: “Les prostitutes van mostrar el seu escepticisme respecte a les “bones intencions” de la cambra catalana (...) «Aquí tothom parla sense tenir-ne ni idea i, a nosaltres, que sabem de què va, ningú ens ha preguntat què volem, què opinem i què creiem que s'ha de fer»”.

Conclusions

Al discurs que domina la informació sobre prostitució, li manquen dimensions en el retrat de les persones que exerceixen la prostitució. Tot i així, en algunes peces, s'hi observa una lleugera immersió en la problemàtica multidimensional que suposa la prostitució. Les

prostitutes solen aparèixer com víctimes enganyades i, en general, com actors passius. Generalment, les dones no tenen veu, però algunes informacions sí que recullen el seu testimoni pel que fa al delictes.

No hem trobat cap informació que presenti els casos de dones que han contactat autònomament i per voluntat pròpia amb la xarxa.

A les informacions que tracten el debat polític sobre la regulació de la prostitució apareixen veus que representen els interessos de les prostitutes, però aquestes solen pertànyer a experts, professors universitaris, ONG... En la nostra mostra, les prostitutes no surten mai com a font directa de la informació, llevat dels casos en què la prostituta forma part d'alguna associació. Les associacions que representen a les prostitutes tenen veu, però no gaire espai per presentar la complexitat de la seva situació.

2- S'incorre en la generalització tractant les dones immigrants prostitutes com un tot homogeni.

Els quatre diaris presenten les mateixes mancances en el tractament de l'actor prostituta. No s'hi manifesten les diferències entre les dones que vénen de l'Àfrica, dels països de l'Est o de l'Amèrica Llatina, ni les diferències i especificitats que puguin existir dins d'aquests col·lectius.

El País

A les notícies de la mostra utilitzada per fer aquest estudi no hem trobat cap peça on s'expliquessin diferències entre les dones d'un mateix país, ni tan sols entre les dones procedents de països diferents:

“La mayoría de estas inmigrantes irregulares, entre las que se encuentran algunas madres solteras menores de edad, son originarias de zonas deprimidas de Rumania y Moldavia, donde tienen origen algunas redes de trata de blancas que captan mujeres de origen humilde bajo la promesa de un trabajo mejor”. (15.06.01)

“El 90% de las testigos protegidas —la mayoría son de países del Este y latinoamericanas, aunque también hay tres chinas— ignoraba...”. (14.08.01)

“38 mujeres inmigrantes sin papeles dedicadas a la prostitución. (...) 178 mujeres extranjeras, la mayoría de ellas procedentes del este de Europa, Brasil y Colombia”. (26.05.02)

La Vanguardia

Es presenten característiques comunes d'aquestes dones; però, tot i així, no se'ns expliquen detalls significatius i diferenciadors entre elles:

"40.000 prostitutas procedentes de Latinoamérica, Europa de l'Este y África. (...) Lo más corriente es que las mujeres procedan de tres áreas: Latinoamérica (Colombia, Brasil y República Dominicana), Europa del Este (Rusia, Ucrania, repúblicas de la ex Yugoslavia y Polonia) y África (Nigeria, Marruecos, Liberia y Sierra Leona). (...) Suelen ser mujeres entre 18 y 30 años, de bajo nivel económico y cultural, que en sus países no se prostituían y que necesitan imperiosamente ganar dinero para pagar la deuda que les exigen los mafiosos".(18.06.01)

S'hi sol esmentar la nacionalitat de les dones sense donar cap altra dada que les identifiqui:

"El 50% de las mujeres que ejercen la prostitución en Cataluña son extranjeras y están reemplazando a las locales".(18.02.02)

"38 eran chicas extranjeras que ejercían la prostitución en el local y que carecen de la documentación en regla para residir en España. (...) La procedencia de las mujeres es todo un mosaico de nacionalidades: 12 de ellas son rumanas; siete, colombianas; seis, brasileñas; seis, rusas; tres, ucranianas; una, ecuatoriana; una húngara; una bielorrusa, y una procedente de la República Dominicana. (...) 178 mujeres extranjeras que se encontraban en aquel momento en el local de alterne, en su mayoría procedentes de los países del este de Europa, de Brasil y de Colombia". (26.05.02)

A una peça del 12 d'octubre del 2001, l'única contextualització de l'entorn d'aquestes dones que s'hi dóna és el següent: "Generalmente vivían en entornos marginales de sus ciudades de origen".

El Periódico

En algunes informacions, s'hi esmenta el país d'origen de les dones, però no se n'explica res més. En una peça del 3 de gener del 2001, l'única referència a les dones immigrants prostitutes era: "Dones sud-americanes i d'Europa de l'Est".

Altres peces ni tan sols n'esmenten la nacionalitat, però sí que informen que es tracta d'immigrants: "37 dones immigrants de diverses nacionalitats que exercien la prostitució". (21.10.01)

Avui

El tracte que reben les dones immigrants és simplificador, com si formaren un col·lectiu

homogeni:

“El 70% de les dones que exerceixen la prostitució són immigrants. (...) segons informacions del ministeri d'Interior el boom de la prostitució al nostre país es deu, en els últims cinc anys, a l'entrada massiva d'immigrants, especialment provinents de Sud-Amèrica, els països de l'Est d'Europa i l'Àfrica subsahariana”. (29.10.01)

En una informació es llegia la següent descripció de les prostitutes immigrants:

“Totes les víctimes responen a un perfil determinat: eren agraciades físicament, tenien un baix nivell cultural, procedien de zones marginals i gairebé totes tenien càrregues familiars. (...) 48 estrangeres, de les quals dinou provenint de Colòmbia, Brasil, Ucraïna i Moldàvia, sense papers de residència”. (12.10.01)

Conclusions

Generalment, s'esmenta la nacionalitat de les dones immigrants prostitutes o, si més no, s'esmenta que es tracta d'immigrants o d'estrangeres. Algunes informacions descriuen els trets comuns de les prostitutes de l'esdeveniment de la notícia i algunes altres ofereixen dades sobre l'entorn d'aquestes dones, però no se n'ofereixen descripcions amb detalls significatius i diferenciadors.

3- La situació de les prostitutes és tractada des d'una òptica legal, amb menyspreu de la dimensió humana i psicològica.

La situació de conflicte és tractada amb una visió reduccionista sota el prisma de la llei. Se'ns informa dels fets delictius a l'entorn de la prostitució, però a la dimensió humana i a la psicològica del conflicte no s'hi dóna tanta rellevància.

El País

S'hi poden trobar descripcions de com es desenvolupa el conflicte. Informacions generalment tretes de fonts policials per exemple descripcions de com les prostitutes foren captades, enganyades i transportades fins l'Estat espanyol:

“Tras un penoso viaje, en ocasiones ocultas en falsos techos de los trenes, llegan a Madrid. Una vez en la ciudad, los miembros de la red, de la misma nacionalidad y generalmente con documentos de residencia en regla, pagan a los pasadores (encargados del viaje) 2.500 marcos alemanes por cada una de las mujeres. A continuación, retiran el pasaporte a las mujeres, a las que encierran en pisos de barrios periféricos, donde son subastadas entre los proxenetas, que puján por cada una de ellas por cantidades de hasta 20.000 dólares, en función de su físico o su edad. Esta cantidad es la que tendrán que pagar a los capos de la red en

España y éstos a los grandes jefes que controlan la banda en Rumania". (15.06.01)

Hi ha peces que esmenten que les dones víctimes de les xarxes d'exploació sexual pateixen psicològicament, però no aprofundeixen més en els aspectes psicològics:

"«Suelen convencer a un cliente para que las deje en algún lugar fuera del control de la organización. Después, cuando vienen a la brigada, están temerosas por las amenazas recibidas. Pero cuando hablan con los policías y con los profesionales de los centros de acogida concertados deciden aceptar el ofrecimiento (de colaborar con la justicia)», según un funcionario de la UCRIF. (...) Tras prestar declaración en los juzgados, las inmigrantes han sido trasladadas a pisos repartidos por toda España, donde se les ayuda a superar el trauma pasado y se les busca trabajo". (15.06.01)

Pel que fa a la dimensió humana, s'hi parla dels maltractaments que pateixen a mans dels proxenetes, però no se sol descriure el patiment que provoca l'estigmatització social de la seva professió, o la seva situació vulnerable front a la policia. Però en els articles que tracten la temàtica del debat polític sobre la legalització de la prostitució, pel fet que donen veu als col·lectius de representació de les prostitutes, sí que s'hi poden trobar excepcions que nomenen, sense aprofundir, aquests factors:

"Esta marginación lo que hace es ayudar a quienes explotan a las mujeres, explicó Jo Doezeema del sindicato holandés de las trabajadoras del sexo. (...) También por ello la policía y otros actores pueden en muchos casos «acosar a las trabajadoras del sexo sin proteger nunca sus derechos más elementales»". (25.06.01)

La Vanguardia

Hi trobem una perspectiva legalista: "Quienes fuercen a mujeres a prostituirse seguirán siendo perseguidos por la ley". (12.05.01)

El 12 de juliol del 2000, un article que informava sobre les operacions de la màfia russa a l'Estat espanyol estava precedit del paraigües: "Sucesos: Grupos de delincuencia organizada se asientan en España".

Les dimensions humana i psicològica gairebé mai s'hi tracten, però n'hem trobat alguna excepció:

"Uno de los casos más estremecedores y significativos es el que afecta a algunas muchachas colombianas, que han llegado a enloquecer tras ser reclutadas en su país para prostituirse en bares de alterne españoles. Tal y como publicó "La Vanguardia" el pasado octubre, las jóvenes llegan a perder la razón a raíz del sufrimiento que padecen en manos de los proxenetas que las explotan". (18.06.01)

El Periódico

Sol haver-hi un prisma legalista:

“Arrestat el cap del club Riviera per explotar noies sense papers”. (26.05.02)

“«Només amb transparència podrem controlar que tot el que passa a l'interior d'aquestos locals s'ajusta a la legalitat», afirma un responsable d'Interior. (...) CiU ha demanat al Govern que impulsi la reforma del Codi Penal i endureixi les penes als proxenetes, i que creï una unitat policial específica que persegueixi les màfies”. (03.03.02)

Se sol transmetre, implícitament, la idea que aquestes dones estan indefenses front als proxenetes i, fins i tot, en alguns articles pot aparèixer explícitament: “La xarxa es quedava amb els guanys i amenaçava les noies de fer-los mal, a elles o als seus familiars a Ucraïna, si fugien”. (18.01.02). Però a la nostra mostra no hem trobat informacions que tractaren els aspectes humans i psicològics d'aquestes situacions o d'altres dins de l'entorn de la prostitució.

Avui

Les informacions ens expliquen diferents aspectes legals de l'esdeveniment, però la dimensió humana i la psicològica no hi solen ser abordades.

“Els grans locals, també anomenats “supermercats del sexe”, se ceneixen al màxim a la legalitat perquè “no s'arrisquen a tenir menors, ni a tenir persones amb problemes que puguin explicar als clients en la intimitat, segons explica l'inspector dels Mossos d'Esquadra, Bernat Baró”. (29.10.01)

“Els inspectors han aturat les obres provisionalment fins que la propietat tramiti la llicència corresponent”. (28.02.02)

“La policia va fer ahir a la matinada una batuda sense precedents al famós supermercat del sexe i va acabar detenint 41 persones, entre les quals hi ha un dels responsables del negoci, el gerent, a qui acusa d'un delictes contra els drets dels treballadors. (...) «Fins ara el Riviera havia tingut molt de compte de no contractar persones il·legals, prenen moltes precaucions, però últimament havíem detectat que això ja no era així. Per aquest motiu la policia ha hagut d'actuar», va explicar ahir un portaveu de la Prefectura Superior de Policia de Barcelona. (...) «Només se'l pot acusar d'un delictes en contra dels treballadors», segons la policia. Un portaveu d'aquest cos va explicar ahir que «en aquests casos és molt difícil poder acusar pel fet d'afavorir la prostitució». (26.05.02)

Conclusions

No s'hi solen descriure els possibles dilemes morals i les repercussions psicològiques que pot comportar la prostitució o el fet d'immigrar.

L'única solució plantejada per la premsa és l'aplicació de la llei, i els esdeveniments són tractats des de la visió legalista, explicant els delictes comesos pels detinguts.

4- A les informacions sobre delictes hi ha una acceptació implícita de la llei d'Estrangeria.

A les peces analitzades hem observat que la llei d'Estrangeria no sol ser qüestionada. Hem distingit tres maneres d'acceptació de la llei d'Estrangeria:

- No esmentar-la. Moltes peces informen dels delictes comesos, sense relativitzar-los, recordant que alguns dels actes delictius ho són respecte d'una llei, la llei d'Estrangeria.
- Esmentant-la sense explicitar els articles infringits, uns articles que poden ser qüestionats políticament i èticament.
- Presentant-ne els aspectes positius. D'aquesta manera de presentar la llei d'Estrangeria hem trobat exemples a *El País*.

El País

Algunes peces informen sobre detencions per infraccions de la llei d'Estrangeria, però no expliquen els textos de la llei corresponents.

“Tras la inspección del establecimiento, los agentes procedieron a detener por una infracción de la ley de Extranjería a 38 mujeres dedicadas a la prostitución, la mayoría de ellas rumanas, colombianas y brasileñas”. (26.05.02)

En alguns articles es presenta la llei de protecció de testimonis i la d'Estrangeria com una eina positiva per a les prostitutes víctimes de xarxes d'explotació sexual:

“Antes tenían miedo y no hablaban, pero ahora cada vez hay más jóvenes, y saben que si se acogen al artículo 59 de la Ley de Extranjería, pueden rehacer sus vidas. (...) Tras prestar declaración en los juzgados, las inmigrantes han sido trasladadas a pisos repartidos por toda España, donde se les ayuda a superar el trauma pasado y se les busca trabajo”. (15.06.01)

“Si su declaración sirve para desbaratar una organización o para reforzar las acusaciones contra sus integrantes, los jueces les dan definitivamente la condición de testigos protegidos. (...) El hecho de convertirse en testigo protegido garantiza a los inmigrantes el anonimato y su regularización a través del artículo 59 de la Ley de Extranjería: El extranjero sin documentación o documentación irregular y víctima de explotación en la prostitución podrá quedar exento de responsabilidad administrativa y no será expulsado si denuncia a las autoridades competentes a los autores o cooperadores de dicho tráfico”. (14.08.01)

En aquests dos exemples la llei apareix en el seu aspecte positiu.

La Vanguardia

No s'hi esmenta la llei d'Estrangeria encara que es tracte d'informacions relacionades amb la infracció d'aquesta llei:

“Entre los detenidos figuran los máximos responsables de la organización –dos españoles-, el resto de los colaboradores directos y decenas de prostitutas que fueron arrestadas por estancia ilegal en España”. (12.10.01)

“Las mujeres detenidas proceden de nueve países diferentes y carecen de la documentación en regla para residir en España”. (26.05.02)

S'hi esmenta la llei, però no s'hi expliquen els textos infringits:

“El resto de los detenidos están relacionados presuntamente con delitos de falsificación, robo, lesiones e infracción de la ley de Extranjería”. (16.04.02)

No se sol reflectir com influeixen les lleis en la vida de les prostitutes. Però també en podem trobar excepcions: “Las víctimas rara vez lo denuncian por miedo a represalias o a la deportación”. (18.06.01)

El Periódico

A les informacions analitzades no se sol esmentar la llei d'Estrangeria, la qual afecta directament a alguns actors de la informació:

“De totes les dones que van ser identificades, 38 no van poder acreditar que tenien la documentació en regla i van ser traslladades a la comissaria de la Verneda, a Barcelona, on ahir a la nit estaven retingudes”. (26.06.02)

Avui

Algunes informacions no esmenten en cap moment la llei d'Estrangeria:

“La Policía Nacional va desarticular ahir una xarxa dedicada a la immigració il·legal de dones estrangeres que eren introduïdes a l'Estat espanyol per a l'exercici de la prostitució”. (12.10.01)

“El 73% de les prostitutes de la comarca són immigrants sense papers”. (15.02.02)

Hi trobem informacions on seria de gran interès que s'expliquessin els articles de la llei

d'Estrangeria que estan relacionats amb els fets, però no hi són descrits:

“Tot i que algunes exerceixen la prostitució lliurement, una bona part estan en mans de les màfies. És únicament en aquest àmbit en què poden actuar els cossos de seguretat de l'Estat, ja que la prostitució com a tal no està penalitzada perquè hi ha una situació d'alegalitat. En canvi, sí s'intervé policialment quan es cometen delictes contra la normativa vigent, com pot ser el cas de la llei d'estrangeria, segons la Policia Judicial de la Guàrdia Civil”. (29.10.01)

“La resta de detinguts són 38 dones, treballadores procedents de diferents països de l'Est i sud-americanes, i dos clients, acusats d'infringir la llei d'estrangeria”. (26.05.02)

Conclusions

Les peces analitzades solen informar d'infraccions de la llei d'Estrangeria comeses per distints actors, entre els quals estan les prostitutes, però, tot i així, no s'hi explica l'aspecte de la llei que ha estat infringit i, per tant, es naturalitza la “il·legalitat” sense deixar oberta la possibilitat de qüestionar-la.

5- Les informacions predominants són sobre desarticulacions de xarxes, i aquí les fonts preeminents són policials.

A la mostra es fa patent que la major part de les fonts consultades són institucionals i que, entre aquestes, les policials són les que tenen més presència.

El País

Una gran part de la informació prové de fonts policials:

“(…) aseguran los policías del grupo VI de la UCRIF (Brigada de Extranjería) de Madrid. (...), según fuentes policiales. (...), según un funcionario de la UCRIF”. (15.06.01)

“La policía sospecha que otras dos mujeres fueron asesinadas a palos, hace un año, en Madrid”. (15.06.01)

“La mayoría, según fuentes policiales, no sabían ni siquiera la ciudad donde se encuentra el local. (...), según fuentes policiales. Éstas aseguran que lo que mueve a estas personas a testificar contra sus explotadores es el anhelo de escapar de las redes que las tienen explotadas y maltratadas”. (14.08.01)

“En ella estarían implicadas, según la investigación policial, más de 30 personas, la mayoría funcionarios. (...) según las hipótesis de la investigación, (...) Ésta es la hipótesis que sostiene la Guardia Civil”. (05.09.01)

“ (...) entre ambos grupos sumaron dos millares de manifestantes, según la

Policía Local". (26.11.01)

Hi trobem altres peces que no citen les fonts policials, però l'article exposa la informació que se n'ha tret:

"Los policías investigaron las empresas (...) Los policías recorrieron disimuladamente el local. (...) «Parecían ponederos de gallinas», recuerda uno de ellos". (12.07.01)

"La policía detuvo a 38 mujeres inmigrantes sin papeles dedicadas a la prostitución (...) Durante la operación policial fue detenido también el dueño del local (...) En la actuación participaron agentes de la Unidad contra Redes de Inmigración y Falsificación Policial y de la comisaría local de Castelldefels. Tras la inspección del establecimiento, los agentes procedieron a detener por una infracción de la ley de Extranjería a 38 mujeres dedicadas a la prostitución (...) Los agentes también intervinieron documentos que supuestamente demostraban la explotación laboral de estas prostitutas en situación ilegal, por lo que se detuvo al responsable del club". (26.05.02)

La Vanguardia

Una gran part de la informació prové de fonts policials:

"Esta frase se incluyó en un informe del Ministerio del Interior español (...) y refleja la preocupación de la policía de nuestro país. (...) Las investigaciones desarrolladas por grupos contra el crimen organizado de la comisaría de la policía de Málaga han puesto de relieve... (...) Bureau for International Narcotics and Law Enforcement Affairs (INL), organismo dependiente del departamento de Estado de EE.UU que dirige Madeleine Albright. (...) Las fuerzas de seguridad del Estado también han detectado... (...) Fuentes oficiales rusas aseguran...". (12.07.00)

"Sí que hay cifras, de origen policial, sobre el número de redes de prostitución desarticuladas en nuestro país". (18.06.01)

"Los agentes de la Brigada d'Extranjería de Barcelona, Bilbao y Oviedo, así como los de la unidad central de Extranjeros de la dirección general de la Policía, llevaron a cabo una macrorredada. (...) Llevaron a cabo una macrorredada que puso patas arriba los clubes de alterne Saratoga, de Castelldefels, Mississippi, de Madrid, Yuma de Oviedo, y Queens, de Bilbao. (...) La operación se ha llevado a cabo durante toda la semana". (12.10.01)

"La policía ha desarticulado una red (...). La dirección general de policía informó ayer". (16.04.02)

"La guardia urbana no tardó más de un día en precintarlo porque la actividad que se llevaba a cabo no estaba «amparada en la licencia»". (12.05.02)

"Los agentes de la Unidad contra Redes de Inmigración y Falsificación, de la Unidad de Intervención Policial y de la Comisaría de Castelldefels llegaron a identificar 178 mujeres extranjeras (...), según informó la Jefatura Superior de Policía de Cataluña". (26.05.02)

El Periódico

Una gran part de la informació prové de fonts policials:

“La Guàrdia Civil ha detingut des del mes de maig passat persones relacionades amb els tràfic de blanques i la prostitució de menors”. (03.01.01)

“El director general de la Policia, Juan Cotino, va explicar que (...) Cotino va assenyalar que (...) El director general de la Policia va afegir que (...)”. (21.10.01)

“Els Mossos d'Esquadra han detingut cinc persones (...). Segons els Mossos, les noies”. (18.01.01)

“Està previst que els inspectors municipals precintin la sala avui”. (18.05.02)

“Un portaveu de la Prefectura de Policia de Catalunya va assegurar que... . (...) va assegurar el portaveu oficial”. (26.05.02)

Avui

Una gran part de la informació prové de fonts policials:

“(...) segons fonts policials. (...) que, segons fonts policials, (...)”. (12.10.01)

“El capità de la Policia Judicial de la Guàrdia Civil a Catalunya assegura que (...). La Policia Nacional Considera que (...) segons explica l'inspector dels mossos d'esquadra, Bernat Baró. Baró considera que (...) La Prefectura Superior de Policia de Barcelona va assegurar que (...), va explicar ahir un portaveu de la Prefectura Superior de Policia de Barcelona. (...) Un portaveu d'aquest cos va explicar ahir que (...)”. (26.05.02)

Conclusions

Una gran part de la informació és tret de fonts policials i tracta sobre actes delictius. Predomina, aleshores, un enfocament policial dels esdeveniments. Si les fonts no es contrasten, el conflicte queda simplificat i els actors criminalitzats, incloses les prostitutes, tot i que siguin tractades com a víctimes.

6- Els proxenetes gairebé mai tenen veu en les informacions, encara que sí que solen aparèixer quan són empresaris.

No es dóna veu als proxenetes de les xarxes d'explotació sexual. Els propietaris de clubs reben un tracte diferent: són presentats com empresaris i, en algunes ocasions, compten amb espai per exposar els seus posicionaments.

El País

Podem trobar definicions dels propietaris dels clubs com “propietarios del local”, “propietarios del edificio”, “promotores”, o altres més difusos com “empresa responsable” o “empresa propietaria”:

“Los propietarios del local tienen licencia para abrir un hotel y una sala de espectáculos. (...) Empresa propietaria del edificio (la misma que explota el local erótico Riviera, en Castelldefels). (...) Si los propietarios del edificio solicitasen la licencia de hotel *meublé* se les denegaría porque hay un colegio delante. (...) Los promotores tienen previsto abrir el negocio el próximo 5 de marzo.(...) se reanudarán en cuanto la empresa responsable lo solicite”. (01.03.02)

La Vanguardia

Als propietaris d'aquests clubs se'ls anomena amb termes com ara “promotors”: “Los promotores del Pygmalion tienen concedido el permiso de actividad”. (23.01.02)

En algunes ocasions els propietaris de clubs no tenen veu, però se'ls adjudiquen accions o declaracions i se'ls descriu amb generalitzacions impersonals. Aquesta difuminació de l'emissor provoca desresponsabilització:

“Bailén 22 reabrirá el próximo 30 de enero su planta superior como sala de strip-tease con licencia de café-teatro pese a que se anuncia en las páginas de relax de los diarios”. (23.01.02)

“Bailén 22 reabre sus puertas y anuncia que se irá del Eixample”. (31.01.02)

“El local se anunció hace unos meses como el mayor prostíbulo de Barcelona y abrió el pasado viernes por la noche oficialmente como sala de fiestas”. (21.05.02)

El Periódico

El 18 de maig del 2002, amb motiu de la polèmica que va suscitar el local Scenic, va sortir una informació a *El Periódico* on es donava veu als propietaris del local, però mitjançant el director artístic i l'assessor legal:

“Scenic Barcelona, «un cabaret restaurant», segons Isidre Santos, el director artístic. (...) Jorge Barberán, assessor legal de l'empresa Scenic Barcelona SL, va dir que «ignora» a qui pertanyia l'establiment. (...) Barberán va dir que la seva llicència era «de sala polivalent» i que els agents no li havien donat cap paper, perquè el document que portaven «era irregular i podia tenir requisits de falsedat». (...) El director artístic Santos sosté que no hi ha cap passadís, però l'advocat Barberán sí que parla d'un pas: «Però no sé on és».

Si prenem l'exemple del cas de Castelldefels, sí que podem fer algunes constatacions: *El Periódico* és l'únic que dona veu als representants del club:

“Manuel Nieto, advocat del Riviera i responsable a Catalunya d'ANELA (Associació d'Empresaris de Locals de Contactes), va mostrar la seva sorpresa per l'operatiu: «Si la policia vol actuar de debò contra la immigració il·legal, que lluiti contra els indocumentats que provoquen inseguretat ciutadana o contra aquells empresaris que exploten estrangers en el sectors de la construcció o la restauració. Al Riviera no hi ha explotació laboral»”. (26.05.02)

I, el dia 15 de febrer sota el títol “Els patrons demanen 74 noies”, s'hi llegia:

“L'Associació Nacional d'Empresaris de Locals de Contactes (ANELA) va entregar dimecres al Ministeri de Treball i Afers Socials els formularis de sol·licitud d'una quota de 74 llocs de treball per a dones estrangeres amb la finalitat de cobrir les necessitats del sector a Catalunya. Amb aquesta petició, el col·lectiu pretén «evitar les màfies», segons el president, Pablo Mayo. L'ANELA va demanar 30 noies per a Barcelona, 30 per a Tarragona, 10 per a Girona i 4 per a Lleida”.

De vegades, els propietaris no apareixen encara que se'ls adjudiquen accions:

“El nou local de contactes va obrir ahir per sorpresa malgrat la suspensió de la llicència d'activitats”. (18.05.02)

“Locals de contactes reclamen pagar impostos i oferiran una targeta sanitària”. (22.02.01)

“Bailèn 22 planeja demandar el districte per danys i perjudicis”. (14.10.01)

L'Avui

Els propietaris de clubs tenen veu mitjançant portaveus:

“Un portaveu de Scenic va confirmar que com que sí que hi havia hagut un preacord, els empresaris de locals de cites ja feia dies que havien començat a redecorar la sala de festes amb la intenció d'obrir el prostíbul de forma immediata”. (05.03.02)

“Fonts pròximes a l'operació de compravenda dels locals van informar ahir a l'Avui que els amos del Riviera «són empresaris molt seriosos, malgrat que algú pugui opinar sobre el seu negoci en concret». Aquests, segons la mateixa font, no volen problemes i són discrets, i creiem que és possible que finalment es retirin de l'operació a causa del gran malestar que ha causat el projecte del prostíbul tant als veïns com als polítics»”. (06.03.02)

En una informació apareguda el 12 d'octubre del 2001, als proxenetes dels prostíbuls se'ls anomena: “responsable”, “encarregat”, “administrador”:

“Emilio José G-P.M. administrava el club Saratoga. La resta dels detinguts són Pablo A.P, de trenta-cinc anys; a Oviedo, la brasilera Elit Katia S.R., encarregada del club Yuma; Luis Alberto B.V., responsable dels club Missisipi de Sant Agustín de Guadalix, i Jesús P.R., encarregat del mateix local”.

Comparacions

Si prenem el cas de Castelldefels, podem fer algunes constatacions que diferencien lleugerament el quatre diaris:

El Periódico és l'únic que dóna veu als propietaris del club i l'únic que no reproduïx declaracions de l'associació de veïns. Les informacions que van tractar el tancament del club Riviera de Castelldefels van tenir els següents actors:

El País: Cos policial, associació de veïns i Ajuntament de Barcelona

La Vanguardia: Cos policial i associació de veïns

El Periódico: Cos policial i propietaris del prostíbul

Avui: Cos policial i associació de veïns

Conclusions

Un actor que mai té veu a totes les peces analitzades, és el proxeneta acusat de formar part d'una xarxa d'explotació sexual. A ulls del lector queda reduït a delinqüent sense cap mena de dubte respecte a la seva culpabilitat. En canvi, els proxenetes sí que tenen veu quan es tracta de propietaris de clubs. Se'ls sol anomenar “empresaris”, i molts cops la seva veu apareix mitjançant fonts properes.

En determinades peces notem certa desresponsabilització dels actors quan es refereixen als empresaris propietaris de clubs que són descrits de forma difusa amb subjectes impersonals.

7- Sovint l'oposició de veïns als prostíbuls es presenta com a general de tot el veïnat. Els no oposats resten invisibles.

Encara que a algunes peces hi ha identificació precisa dels grups veïnals, a una gran part de les informacions que tracten la polèmica que es genera al voltant dels clubs s'ometen les veus integradores que no s'oposen a la presència de clubs al barri, donant a entendre que la posició dels veïns és homogènia.

El País

La postura dels veïns que s'oposen a l'obertura de clubs es generalitza com si representessin a tot el barri:

“El Ayuntamiento de Barcelona ha clausurado el Scénic tras la polémica suscitada por las denuncias de los vecinos, que aseguran que es un prostíbulo”. (26.05.02)

L'única menció que es fa als veïns en l'article de l'1 de març del 2002 és la següent: “Los vecinos del Raval y Paralelo anunciaron acciones de protesta en contra de la apertura del prostíbulo”.

La Vanguardia

Les peces analitzades d'aquest diari neguen la nostra hipòtesi. El 23 de gener del 2002 es podia llegir el següent titular: “Los vecinos fuerzan el cierre de otro local erótico, el New Aribau”. Però, tot i un títol que sembla que generalitzi, al desenvolupament de la notícia el perfil d'aquests veïns està ben descrit:

“Los denunciantes, un grupo de vecinos de los números 226-228 de la calle Aribau, en su mayoría mujeres de más de 50 años”.

Una altra peça que nega la nostra hipòtesi aparegué un mes més tard:

“El portavoz de la Taula del Raval, Manuel Valverde, estuvo a favor de este tipo de instalaciones para mejorar la situación de las prostitutas”. (28.02.02)

El Periódico

A la mostra ampliada d'aquest estudi vam trobar els següents fragments que restaven pes a la nostra hipòtesi:

“Els veïns del Raval i del Poble-sec van desconvocar la manifestació que tenien previst celebrar ahir contra l'obertura del prostíbul. Els dos barris han viscut divisions entre els favorables –bàsicament comerciants- i els contraris al nou negoci”. (06.03.02)

“La pressió també ha vingut des dels veïns del Poble-sec i del Raval, que la setmana passada van amenaçar d'organitzar manifestacions diàres a la porta de l'Scénic per dificultar-hi l'entrada de clients. Malgrat això, els empresaris de la zona van aplaudir, des del primer dia, la iniciativa empresarial i es fregaven les mans pensant en el moviment de gent que el prostíbul portaria a una zona, segons ells, en decadència”. (05.03.02)

L'Avui

A l'Avui hem trobat una peça on, tot i que a la informació sí que s'especifica qui són els veïns que s'hi oposen al club, el títol és el següent: "Els veïns volen el bordell lluny del centre". (26.05.01)

Un altre dia sota el títol: "El Raval i Poble-sec surten al carrer en contra del prostíbul" s'afirmava:

"Els veïns del barri del Raval i Poble-sec van començar ahir a la nit les mobilitzacions en contra del prostíbul. (...) Els veïns van iniciar les protestes fent una enganxada de cartells i avui, dia que els empresaris havien escollit per inaugurar l'establiment sexual, faran una gran concentració. (...) Els veïns estan indignats". (05.03.02)

I al dia següent:

"Tant els veïns del Raval i del Poble-sec com l'Ajuntament de Barcelona van considerar aquesta contenció per part dels amos del Riviera s'ha d'interpretar com un «no definitiu al bordell». (...) La intenció dels amos del prostíbul Riviera de Castelldefels d'inaugurar ahir el bordell més gran de l'Estat a l'antic Studio 54 i a l'hotel annex va causar un gran malestar, tant al Raval i al Poble-sec com dintre l'Ajuntament de Barcelona". (06.03.02)

Conclusions

De la mostra, l'únic espai que els diaris oferien a les postures favorables als clubs era: *La Vanguardia*, una frase a una peça i una notícia; i *El Periódico* vam observar que sí que prestava atenció, (però no veu), a una part del veïnat que no s'oposava a l'obertura d'un prostíbul i que a més la desitjava. Si comparem les peces dels dies 5 i 6 de març del 2002 sobre la polèmica de l'Scenic Barcelona (a l'Avui i *El Periódico*, perquè als altres no es tracta aquesta informació), és de destacar que mentre *El Periódico* informa de l'existència d'una part del veïnat que desitja l'obertura del prostíbul, a l'Avui s'omet per complet aquests actors del conflicte.

Tot i així, en la majoria dels casos de la mostra, hi ha una destacada absència dels veïns no confrontats a la presència de prostíbuls. Així podem afirmar que els veïns són uns actors prou absents en les informacions, però quan hi ha protestes veïnals les informacions no solen explicar el perfil d'aquests i es cau en generalitzacions a tot el barri.

8- Les informacions solen tractar la prostitució sense plantejar solucions ni entrar en les causes, més enllà de l'existència de xarxes.

A més de les màfies d'explotació sexual existeixen altres factors que porten a les dones immigrants a prostituir-se. La premsa no sol endinsar-se en aquestes altres dimensions de la situació de conflicte llevat de la pobresa.

El País

No es nomenen els aspectes negatius per a les immigrants de la llei d'Estrangeria com a possible factor coadjuvant i a vegades determinant en l'exercici de la prostitució.

S'emfasitza el paper de les xarxes d'explotació sexual com a causa de la prostitució:

“Las más violentas redes de trata de blancas de los países del Este son las rumanas, que controlan el negocio en España desde el pasado septiembre, tras mantener una guerra con las mafias albano-kosovares”. (15.06.01)

La pobresa és presentada com una de les causes de la prostitució:

“Muchas de ellas inmigrantes sin papeles, en un 80% las meretrices padecieron la pobreza antes de dedicarse a esta actividad. Trabajadoras del sexo. (...) «Es verdad que a esa edad deberían estar en el colegio, pero hay que ser realistas: su opción no es ir a la escuela, sino rebuscar durante 16 horas entre la basura, para al final ganar menos que en 3 horas de dar masajes», declaró Gail Petherson”. (25.06.01)

La Vanguardia

No se sol descriure la llei d'Estrangeria, però en algun article es poden trobar les tesis que defensen que si s'aproveïssin lleis que facilitessin l'accés als papers per als immigrants, moltes prostitutes deixarien la professió:

“La mayoría son traídas por redes mafiosas que les retienen la documentación y se quedan con sus ingresos. Si tuvieran acceso a los papeles, estas muchachas no necesitarían esta nueva ley. Estarían trabajando de peluqueras o diseñadoras de moda, que es para lo que vinieron”. (18.02.02)

En cap moment es dóna opció a pensar en la prostitució com un treball escollit per les dones amb total independència de les xarxes:

“Suelen ser mujeres entre 18 y 30 años, de bajo nivel económico y cultural, que en sus países no se prostituían y que necesitan imperiosamente ganar dinero para

pagar la deuda que les exigen los mafiosos". (...) "El estudio del Centro Reina Sofía define tres vías de captación de víctimas por estas redes. La primera es el secuestro. La segunda es la venta de mujer, práctica frecuente en países pobres y habitualmente realizada por familiares, ya sea con mentiras o conociendo lo que va a ocurrir. Luego está el engaño, siendo lo más habitual la promesa de un trabajo en un país más desarrollado". (18.06.01)

En alguns casos es destaca el nombre de criminals estrangers que vénen mitjançant les xarxes: "Entre enero de 1997 y septiembre de 2000 se desmembraron 219 grupos, se detuvo a 813 implicados y se liberó a 1.681 mujeres de sus garras". (18.06.01)

Es destaca el paper de les xarxes en el negoci de la prostitució. Es pot comprovar amb la següent peça apareguda sota el títol "El peligro que viene del Este":

"Fuentes oficiales rusas aseguran que en este país hay 5.700 bandas criminales formadas por 100.000 sicarios, muchos de los cuales son ex miembros de la KGB. Un ejército de fuera de la ley que ahora está llegando a España. (...) La mafia rusa, que no tiene una estructura piramidal como la mafia italiana, sino que se compone de diversas bandas que se asocian entre sí para repartirse el mundo de la hampa". (12.07.00)

El Periódico

Sí que es troben informacions on es fa referència a la situació irregular de les prostitutes immigrants sense papers:

"El director general de la Policía va afegir que havien estat unes 250 les dones en situació il·legal a Espanya que havien estat detectades a través de l'operació coordinada de les brigades d'Estrangeria i Documentació". (21.10.01)

S'emfasitza el paper de les xarxes com a causa de l'exercici de la prostitució:

"Els detinguts en l'operació Muga formaven part d'una xarxa que introduïa il·legalment a Espanya dones de parla hispana amb la promesa de proporcionar-los una feina diferent amb la qual pagar un deute d'1.200.000 pessetes, però després eren obligades a exercir la prostitució". (03.01.01)

Avui

Generalment, excepte en les informacions sobre el debat de la regulació de la prostitució, no es dóna relleu a la legislació de l'estat espanyol com a eina per afavorir a les prostitutes, i quan es fa és des de l'òptica de la il·legalitat de les xarxes i no d'una possible reforma de la llei d'estrangeria:

"L'arquebisbe d'Urgell, denuncia que 120.000 dones han estat portades per la

força per ser obligades a exercir la prostitució, cosa que considera «un esclavatge modern» que compta amb «la permissivitat i la tolerància» de legisladors i policies». (14.09.01)

En algunes informacions es relaciona prostitució amb condicions legislatives a la societat d'acollida cap als immigrants i amb la condició de sense papers de les immigrants:

“L’Institut català de la Mediterrània constata que la doble discriminació ètnica i econòmica de les dones estrangeres afavoreix la pràctica de la prostitució, ja que es veu com «un mitjà factible de fer diners de manera ràpida». La relació entre immigrants i l’ofici més vell del món també es dona en molts casos perquè es tracta «d’una ocupació totalment informal que no exigeix papers». (29.10.01)

“El 73% de les prostitutes de la comarca són immigrants sense papers”. (15.02.02)

Es donen vagues explicacions per les que les dones es prostitueixen: “Totes les víctimes responen a un perfil determinat: eren agraciades físicament, tenien un baix nivell cultural, procedien de zones marginals i gairebé totes tenien càrregues familiars”. (12.10.01)

El següent article, del qual ampliem un fragment anterior, qüestiona la dificultat d’aconseguir els papers, però continua insistint que qui més potencia la prostitució són les màfies:

“El capità de la Policia Judicial de la Guàrdia Civil a Catalunya assegura que l’augment de prostitutes immigrants es deu al fet que, en un primer moment, les autoritats no van saber posar fre a aquesta allau de persones. Tot i que algunes exerceixen la prostitució lliurement, una bona part estan en mans de les màfies. És únicament en aquest àmbit en què poden actuar els cossos de seguretat de l’Estat, ja que la prostitució com a tal no està penalitzada perquè hi ha una situació d’alegalitat. En canvi sí s’intervé policialment quan es cometen delictes contra la normativa vigent, com pot ser el cas de la llei d’estrangeria. (...) L’Institut Català de la Mediterrània constata que la doble discriminació ètnica i econòmica de les dones estrangeres afavoreix la pràctica de la prostitució, ja que es veu com “un mitjà factible de fer diners de manera ràpida”. La relació entre immigrants i l’ofici més vell del món també es dona en molts casos perquè es tracta “d’una ocupació totalment informal que no exigeix papers. (...) Per Xuclà és molt important aquest debat per la mutació del negoci del sexe en els últims cinc anys amb l’entrada de màfies d’immigrants que han provocat “l’aparició de nou del tràfic de persones en el món occidental”. (29.10.01)

S’emfatitza el paper de les xarxes d’explotació sexual com a causa de la prostitució: “120.000 prostitutes (...) han estat portades per la força i amb enganys a l’Europa occidental per ser obligades a exercir la prostitució”. (14.09.01)

Conclusions

No es sol reflectir el mode de vida que aquestes dones tenen un cop a la societat d'acollida. Tot i així sí que es relaciona prostitució amb les dificultats per aconseguir una situació regulada a l'Estat espanyol.

No es descriu la situació socio-laboral a l'Estat espanyol com una de les gènesi del problema i en canvi, sí es descriu com a gènesi la situació socio-econòmica dels països d'origen d'aquestes dones però sense entrar en descripcions en profunditat.

Els diaris analitzats reforcen el paper de víctimes de les prostitutes, però no qüestionen el sistema legal. Tota la responsabilitat sobre l'existència de les xarxes de prostitució recau sobre els proxenetes, obviat així l'aprofitament que ells fan de la situació d'il·legalitat en què es troben algunes dones, com dels obstacles que troben altres per immigrar.

No es menciona la manca de recursos (legals, laborals, econòmics) de les dones immigrants prostitutes que les incapacita per emancipar-se dels seus proxenetes.

S'explica el procés que portà a les dones a ser prostituïdes per les xarxes, però no s'explica el procés que portà a les dones a prostituir-se sense ser víctimes de xarxes.

La manca de notícies que mencionin les treballadores immigrants al servei domèstic simplifica el problema de la immigració femenina i en certa manera redueix la responsabilitat social de les institucions polítiques sobre la situació.

La premsa podria estimular, i no ho fa, un debat entre la societat civil i les institucions sobre les causes estructurals relacionades amb:

- globalització econòmica
- empobriment de països del Sud
- manca d'oportunitats laborals a l'Estat espanyol
- marc legal vigent

9- Alguns titulars són sensacionalistes i alarmants.

A la mostra hem observat que en general els titulars són prou seriosos, però tot i així

considerem que és de destacar que alguns accentuen una visió que contribueix a l'estigmatització de les prostitutes.

El País

A la nostra mostra no hem trobat cap que fos sensacionalista o alarmant.

La Vanguardia

Alguns títols són alarmants o sensacionalistes a més de relacionar prostitució a explotació i delinqüència.

Sota el paraigües “Grupos de delincuencia organizada se asientan en España”, es llegia el títol “El peligro que llega del Este”. I el subtítol “La policía española está alerta ante la penetración de la mafia rusa en nuestro país”. I un breu en la mateixa plana: “La delincuencia organizada apuesta por el sexo”. (12.07.00)

Un altre titular cridaner és:

“Mujeres de países del Este eran “vendidas” por 6.000 euros a clubs de alterne”. (16.04.02)

Alguns tot i ser correctes utilitzen termes un tant sensacionalistes: “El Ayuntamiento dice desconocer la apertura de un híper del sexo”. (28.02.02)

El Periódico

El 18 de maig del 2002 una columna que acompanyava una informació sobre l'expropiació d'un club es titulava: “Per 100 euros et faré l'amor”.

Avui

A la mostra hem trobat:

“La prostitució viu un boom a Catalunya”, era el títol d'una informació que estava acompanyada del subtítol: “El sector creix i s'expandeix amb l'arribada constant d'estrangers”. (29.10.01)

“El Raval i Poble-sec surten al carrer en contra del prostíbul”. (05.03.02)

Algunes, tot i ser correctes, utilitzen termes un tant sensacionalistes: “Els amos dels Riviera ajornen la compra de l'antic Studio 54, on volen fer un macroprostíbul”.

(06.03.02)

Conclusions

Donat que molts lectors tan sols llegiran els titulars, el fet de qui hi hagi alguns que siguin sensacionalistes i alarmants, fa que en certa manera es reforci en l'imaginari col·lectiu una visió simplificada del fenomen multidimensional que és la prostitució.

10- Gairebé mai s'anuncia quin serà el desenvolupament de la situació de conflicte pel que fa a aquestes dones, afectades per la desarticulació de la xarxa o el tancament del club.

Després de la desarticulació d'una xarxa, o el tancament d'un club la vida de la dona prostituta es veu totalment alterada. Si a més s'afegeix la condició d'immigrant i sense papers aquest canvi és molt més transcendental. Si bé és cert que algunes informacions sí que anticipen que algunes dones seran deportades, però no se sol donar cap altre tipus d'informació.

El País

La majoria de les informacions ens anuncien que les xarxes han sigut desmantellades i alguns dels actors detinguts, però no diuen com afectaran aquestes detencions a la vida de les prostitutes immigrants i dels seus familiars:

“La policía detuvo ayer en un local de alterne de Castelldefels a 38 mujeres inmigrantes sin papeles dedicadas a la prostitución. (...) Se detuvo al responsable del local por un presunto delito contra los derechos de los trabajadores”. (26.05.02)

“Para cuando los mafiosos se percataron de que aquello no era una rutinaria operación antidroga, sino algo mucho más serio, ya tenían las esposas puestas y viajaban en coches celulares rumbo a los calabozos”. (12.07.01)

Alguns cops sí que s'anticipa el desenvolupament dels fets, encara que generalitzant sense explicar els casos concrets dels actors de la informació:

“Ni el ministerio de Justicia ni el de Interior tienen partidas económicas específicas para el plan policial de protección de testigos, así que el futuro de estas mujeres depende de las ONG. (...) Después de ratificar la denuncia la brigada traslada a las mujeres a pisos de acogida de distintos organismos, como la Asociación para la Prevención, Reinserción y Atención de la Mujer Prostituta (Apramp) o congregaciones religiosas”. (14.08.01)

“Treinta mujeres inmigrantes evitan la expulsión de España al denunciar a sus proxenetas. (...) Tras prestar declaración en los juzgados, las inmigrantes han sido trasladadas a pisos repartidos por toda España, donde se les ayuda a superar el trauma pasado y se les busca trabajo. Tan sólo en algunos casos deciden volver a sus países de origen o a ejercer la prostitución. Algunas incluso contraen matrimonio con españoles”. (15.06.01)

La Vanguardia

La major part dels articles ens informen de les detencions sense anticipar el desenvolupament dels fets:

“La policía ha detenido a 66 personas, entre ellas la cúpula de una banda que traficaba con inmigrantes y luego las prostituía en España”. (...) “decenas de prostitutas fueron arrestadas por estancia ilegal en España”. (12.10.01)

“La operación ha concluido con 54 detenciones”. (16.04.02)

“La operación policial se saldó con la detención de 41 personas. (...) La operación policial no supone el cierre del club. (...) La asociación de vecinos ha interpuesto un recurso contencioso administrativo para reclamar el traslado del club”. (26.05.02)

El Periódico

S'informa de la resolució del conflicte, a saber, desarticulació de la xarxa, però gairebé mai s'avancen les conseqüències que la desarticulació de la xarxa implicarà en la vida de les dones: “La Guàrdia Civil va detenir 30 persones acusades d'introduir il·legalment a Espanya dones i obligar-les posteriorment a exercir la prostitució”. (03.01.01)

Però és possible trobar excepcions:

“La policia ha iniciat els tràmits d'expulsió de 37 dones immigrants de diverses nacionalitats que exercien la prostitució.(...) El director general de la Policia va afegir que havien estat 250 les dones en situació il·legal a Espanya que havien detectat a través de l'operació coordinada per les brigades d'Estrangeria i Documentació de Córdova, Bilbao, Oviedo, Barcelona, València, Múrcia i Madrid”. (21.10.01)

“De totes les dones que van ser identificades, 38 no van poder acreditar que tenien la documentació en regla i van ser traslladades a la comissaria de la Verneda, a Barcelona, on ahir a la tarda estaven retingudes”. (26.05.02)

Avui

A moltes informacions les prostitutes també són invisibilitzades quan es parla de la resolució del conflicte:

“L’amo de l’antic Studio 54 ultimava ahir a la nit la venda de la sala de festes. (...) Els veïns van iniciar les protestes fent una enganxada de cartells i avui faran una gran concentració. (...) L’Ajuntament ha avisat que si no es compleix la normativa precintarà els establiments”. (05.03.02.)

A aquest article s’informa sobre la situació en què es troben els diferents actors després de la resolució del conflicte, excepte les prostitutes.

Manca una explicació de les conseqüències de les detencions:

“S’han detingut 66 persones que actuaven a Bilbao, Oviedo i Barcelona i tenien contactes internacionals (...) Aquestes dones han estat arrestades perquè no tenen els papers de residència”. (12.10.01)

Algunes informacions expliquen altres aspectes de la problemàtica però sense profunditzar en les causes: “Un portaveu de la Prefectura Superior de Policia de Barcelona va explicar que «en aquests casos és molt difícil poder acusar pel fet d’afavorir la prostitució». Això és així perquè la majoria de vegades les prostitutes es neguen a acusar i a declarar en contra dels seus proxenetes, per la qual cosa el cas acaba en res”. (26.05.02)

Conclusions

Als quatre diaris manca un seguiment del desenvolupament dels fets. Normalment l’explicació del desenllaç provisional del conflicte es redueix a la visió més sensacionalista, és a dir, detencions, sancions a propietaris de clubs que incompleixen la legislació... sense abordar els aspectes que afectaran més directament a aquestes dones. No es descriu la situació en la qual es troben les dones immigrants prostitutes després del desenllaç del conflicte. Normalment l’únic que s’informa del seu futur és que estan detingudes. Com ja hem analitzat a la hipòtesi 4, no s’expliquen les característiques de la llei d’Estrangeria, ni tampoc com les afectarà en la resolució dels esdeveniments. Aquesta llei és determinant pel futur de les dones immigrants.

En algunes informacions sobre tancaments de clubs, les prostitutes ni tan sols apareixen com a actors, com vam veure a la hipòtesi 1, per tant, en aquests casos tampoc es fa cap referència al seu futur.

11- La prostitució no es descriu com un servei sexual del que fa ús un sector de la societat. Els clients gairebé mai apareixen com actors.

El client és l'actor menys present i les informacions no plantegen la seva responsabilitat en la situació de conflicte.

El País

Dels articles analitzats l'única referència als clients és aquesta:

“La portavoz de LICIT fue más lejos: «Si quieren arreglar esto, que se impulse una campaña para las amas de casa porque la mayoría de los clientes son casados y no quieren usar preservativos»”. (15.02.02)

La Vanguardia

Dels articles analitzats les úniques referències als clients són aquestes:

“Aunque ninguna de las propuestas incide en este aspecto, el cliente, destaca el informe del ICD, «es el gran olvidado de todos los abordajes» que se han hecho de la prostitución. Únicamente la reforma de 1999 en Suecia recordó que la demanda era la causante última de la prostitución y optó por penalizar al cliente y no a la prostituta, lo que tampoco ha resuelto el problema, al obviar la “función social” que tiene esta actividad”. (18.02.02)

“En alemán «freier», «el que va por libre». (...) Más de un millón de hombres hacen cada día usos de sus servicios. (...) No podrá reclamar por un servicio que considere «deficiente». Sólo podrá reclamar si el servicio no se ha producido o se ha consumado durante un tiempo menor al pactado con la profesional”. (12.05.01)

“Medio millón de Turistas «sexuales» visitan 50.000 burdeles de Tailandia”. (18.06.01)

El Periódico

Dels articles analitzats l'única referència als clients és aquesta: “Públic habitual”. (14.10.01)

Avui

Dels articles analitzats les úniques referències als clients són aquestes:

“Dos clients acusats d'infringir la llei d'Estrangeria.(...) Mafiosos de tot tipus en són usuaris habituals. (...) Precisament els dos detinguts per infringir la llei

d'Estrangeria eren clients: un argentí i un colombià". (26.05.02)

"Clients d'aquest tipus de negoci. Molts d'ells provenen de la Fira de Mostres". (28.02.02)

Les informacions sobre el debat parlamentari d'una possible regulació de la prostitució donen veu a persones més sensibilitzades amb el problema i que per tant sí que poden descriure l'exercici de la prostitució com un servei sexual:

"Avui som víctimes d'una doble moral que permet que un milió d'homes exigeixin serveis sexuals, però les dones que fan aquests serveis són criminalitzades i estigmatitzades, va assegurar al Bundestag la diputada dels Verds". (12.05.01)

Conclusions

L'actor amb menys presència és el client. De totes les informacions analitzades no hi ha ni una sola on algun representant d'aquest sector social tingués veu. Si apareix és com a tercera persona. No es descriu el tipus de persones que utilitzen el servei sexual que ofereixen les prostitutes. Mai es planteja la part de responsabilitat dels clients de la situació de conflicte. No es parla dels clients: qui són, què fan, i per què busquen els serveis sexuals.

5. Consideracions sobre els objectius. Conclusions

Primer objectiu: **Analitzar si la cobertura informativa abraça el conflicte en tota la seva complexitat** tant pel que fa als actors, com als problemes o al procés. Com es descriu el problema i les solucions que es plantegen a la situació de conflicte. Comparar el tractament de les diferents publicacions i establir el discurs predominant.

La idea dominant que transmeten els mitjans de comunicació sobre les dones immigrants que exerceixen la prostitució és que es tracta de dones víctimes enganyades per xarxes mafioses criminals, a les quals s'ha de desmantellar amb l'acció policial.

Les prostitutes solen ser considerades socialment com a víctimes. Si se'ls pregunta què pensen d'aquesta valoració per regla general elles la refusen. Un gran nombre són sens dubte víctimes d'una situació socio-laboral que les va fer prendre la decisió de prostituir-se. Segons les fonts utilitzades per fer aquesta anàlisi, les prostitutes que són víctimes de les xarxes són un percentatge molt inferior a les prostitutes que ho fan per decisió pròpia. Els diaris analitzats centren majoritàriament la seva atenció en les prostitutes víctimes de les màfies, per tant podem assegurar que no reflecteixen la situació de conflicte amb tota la seva complexitat. Per fer-ho caldria que les prostitutes fossin actors amb veu.

Segon objectiu: **Estudiar si la informació respecta les recomanacions del Manual d'Estil periodístic per al tractament de les minories ètniques.**

Les següents recomanacions no es compleixen per regla general:

No s'han d'incloure el grup ètnic, el color de la pell, el país d'origen, la religió o la cultura si no és estrictament necessari per a la comprensió global de la notícia. Si bé és cert que per a algunes lectures pot ser necessari saber la procedència d'alguns dels actors (quan els esdeveniments comportaran deportacions, quan s'explica la situació socioeconòmica del país d'origen...), no sempre és així. En canvi, per regla general els diaris solen informar de la nacionalitat de les prostitutes i dels proxenetes.

Cal evitar les generalitzacions, els maniqueïsmes i la simplificació de les informacions. Els residents estrangers no comunitaris són tan poc homogenis com els autòctons. Tant les prostitutes com els proxenetes solen tractar-se com un tot homogeni.

No s'han de potenciar les informacions negatives ni les sensacionalistes. Cal evitar crear inútilment conflictes i dramatitzar-los. S'ha de potenciar la recerca de notícies positives. Si bé és cert que a tots els diaris es poden trobar reportatges en profunditat que tracten d'oferir informacions més properes a la realitat dels fets i amb un tracte més humà cap als actors de la situació de conflicte, també és cert que la majoria de les informacions sobre prostitució és centren en els factors més sensacionalistes i maniqueus.

Equanimitat en les fonts d'informació. Cal contrastar les institucionals i s'han de potenciar les pròpies de les minories ètniques i tenir especial cura en les informacions referides als països d'origen. Si observem les fitxes es constata que les fonts consultades són les institucionals, especialment el cos policial, associacions de veïns i propietaris de clubs. Quan s'informa sobre la regularització de la prostitució també es recorre com a fonts a experts sobre el tema, però gairebé mai parlen les prostitutes ni s'ofereixen les tesis de les associacions d'immigrants.

Responsabilització dels professionals. La importància de la ubicació física de la informació. "L'efecte dominó". Utilització del material gràfic. No s'han trobat elements rellevants en aquests aspectes.

Militància periodística: cap a una multi-interculturalitat enriquidora per a tots. La potenciació de les informacions en positiu. Les informacions que tracten d'oferir informacions en positiu no reflecteixen la complexitat de la situació multidimensional del conflicte, de tal manera que no ofereixen una imatge positiva de les prostitutes.

Tercer objectiu: Estudiar si el discurs desplegat pels mitjans de comunicació sobre la situació de conflicte reforça el racisme i la discriminació existents.

Els quatre diaris transmeten un discurs que, en posicionar-se al costat de les prostitutes immigrants, emfatitza el seu rol de víctimes de les xarxes. Molts cops els membres d'aquestes xarxes són immigrants o estrangers i els diaris destaquen aquests atributs, a més de destacar les seves característiques més delictives i cruels. En canvi això no passa amb els proxenetes de nacionalitat espanyola, com puguin ser els propietaris de clubs.

Quart objectiu: **Analitzar si el paper dels mitjans de comunicació afavoreixen la integració de les prostitutes en la societat, o si les estigmatitza.**

Tot i haver reportatges en profunditat que intenten afavorir a aquest col·lectiu social, no es reflecteix el seu rol de ciutadanes. El tracte que reben les prostitutes per part dels diaris analitzats no ajuda a apropar la prostituta al ciutadà en l'imaginari dels lectors. No s'informa sobre la normalitat de les seves vides. Continua sent un ésser desconegut, estrany, que no entenem molt bé com ni perquè es prostitueix. Tampoc coneixem la situació socio-laboral de les immigrants nouvingudes, ni les relacions que es donen entre elles i la societat d'acollida.

Gairebé mai ens transmeten les tesis de les pròpies prostitutes, dels clients i dels proxenetes. No sabem quines relacions es teixeixen entre ells. Es troben peces que inclouen nous factors i amplien els coneixements del lector sobre el treball sexual, però destaca un major nombre de peces sobre els casos més sensacionalistes i criminalitzadors. En l'imaginari col·lectiu es relaciona prostitució amb delinqüència. Podem concloure que el tracte actual que reben les prostitutes a la premsa analitzada les estigmatitza.